

Razvojni potencijali ruralnog turizma Varaždinske županije

Martinez, Sara

Master's thesis / Diplomski rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Rijeka, Faculty of Tourism and Hospitality Management / Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:026229>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-30**

Repository / Repozitorij:

[Repository of Faculty of Tourism and Hospitality Management - Repository of students works of the Faculty of Tourism and Hospitality Management](#)

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Diplomski sveučilišni studij

SARA MARTINEZ

Razvojni potencijali ruralnog turizma Varaždinske županije

**Potentials for development of rural tourism in the Varaždin
country**

Diplomski rad

Opatija, 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI
Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu
Diplomski sveučilišni studij
Održivi razvoj turizma

Razvojni potencijali ruralnog turizma Varaždinske županije

**Potentials for development of rural tourism in the Varaždin
country**

Diplomski rad

Kolegij:	Ekonomska održivost turizma	Student:	Sara MARTINEZ
Mentor:	Izv. prof. dr. sc. Daniela Soldić FRLETA	Matični broj:	3796/22

Opatija, rujan 2023.

SVEUČILIŠTE U RIJECI UNIVERSITY OF RIJEKA
FAKULTET ZA MENADŽMENT U TURIZMU I UGOSTITELJSTVU
FACULTY OF TOURISM AND HOSPITALITY MANAGEMENT
OPATIJA, HRVATSKA CROATIA

IZJAVA O AUTORSTVU RADA I O JAVNOJ OBJAVI OBRANJENOG DIPLOMSKOG RADA

Sara Martinez

3796/22

(ime i prezime studenta)

(matični broj studenta)

Razvojni potencijali ruralnog turizma Varaždinske županije

(naslov rada)

Izjavljujem da sam ovaj rad samostalno izradila/o, te da su svi dijelovi rada, nalazi ili ideje koje su u radu citirane ili se temelje na drugim izvorima, bilo da su u pitanju knjige, znanstveni ili stručni članci, Internet stranice, zakoni i sl. u radu jasno označeni kao takvi, te navedeni u popisu literature.

Izjavljujem da kao student–autor diplomskog rada, dozvoljavam Fakultetu za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci da ga trajno javno objavi i besplatno učini dostupnim javnosti u cjelovitom tekstu u mrežnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci.

U svrhu podržavanja otvorenog pristupa diplomskim radovima trajno objavljenim u javno dostupnom digitalnom repozitoriju Fakulteta za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu Sveučilišta u Rijeci, ovom izjavom dajem neisključivo imovinsko pravo iskorištavanja bez sadržajnog, vremenskog i prostornog mog diplomskog rada kao autorskog djela pod uvjetima *Creative Commons* licencije CC BY Imenovanje, prema opisu dostupnom na <http://creativecommons.org/licenses/>.

U Opatiji, 11. rujna 2023.

Martinez

Potpis studenta

SAŽETAK

Ruralni turizam, kao oblik putovanja koji se odvija izvan urbaniziranih središta i gradova, doživljava značajan razvoj u svijetu turizma. Međutim, u Hrvatskoj je najveća potražnja još uvijek koncentrirana na obalnim područjima, što stvara problem sezonalnosti, izloženosti krizama te negativnim utjecajem na okoliš. Varaždinska županija predstavlja privlačnu turističku destinaciju koja bilježi značajan rast turističkih aktivnosti tijekom proteklog desetljeća te nudi bogatu i raznoliku turističku ponudu koja privlači kako domaće tako i strane posjetitelje. Rast turističkih dolazaka i noćenja tijekom proteklog desetljeća ukazuje na sve veću privlačnost destinacije. Unatoč izazovima uzrokovanim pandemijom COVID-19, Varaždinska županija se brzo oporavila i ostvarila rekordne brojke u turističkim posjetima tijekom 2022. godine. Ukupno gledajući, Varaždinska županija ima veliki turistički potencijal koji se može dalje razvijati uz ulaganje u unaprjeđenje turističke infrastrukture i promociju raznovrsnih atrakcija koje ova regija nudi. Prema provedenom istraživanju se zaključuje kako Varaždinska županija ima značajan turistički potencijal, posebno među mladim posjetiteljima. Ključni izazov je prilagoditi turističku ponudu različitim interesima posjetitelja, očuvati prirodne ljepote regije te kontinuirano promovirati destinaciju kako bi se privukao veći broj turista tijekom cijele godine te rasteretio priobalne destinacije.

Ključne riječi: ruralni turizam; Varaždinska županija; turizam

Sadržaj

Uvod	1
1. Ruralni turizam	2
1.1. Definicija ruralnog turizma	3
1.2. Oblici ruralnog turizma	4
1.3. Ruralna područja u Hrvatskoj	6
2. Turizam Varaždinske županije	11
2.1. Ponuda	11
2.2. Potražnja	14
3. Analiza provedenog istraživanja	23
4. Razvojni izazovi i potencijali turizma Varaždinske županije	34
4.1. Strateški dokumenti	34
4.2. SWOT analiza.....	35
Zaključak	39
Bibliografija.....	40
Popis ilustracija.....	44

Uvod

Varaždinska županija turistički je poznato odredište zbog bogate kulturne baštine koju već dugi niz godina promovira kroz kulturni turizam. Posebnosti Varaždinske županije se očituju u mnogim kulturno-povijesnim spomenicima, dugom tradicijom, brojnim manifestacijama, raznolikom enogastronomskom ponudom kao i autohtonim proizvodima koji su u kombinaciji s prirodnim bogatstvima temelj za razvoj novih oblika turizma poput ruralnog turizma.

Cilj ovog diplomskog rada je analizirati stanje ruralnog turizma u Varaždinskoj županiji te utvrditi njegove glavne razvojne potencijale i izazove. Rad će pružiti preporuke koje će podržati daljnji razvoj i održivost ruralnog turizma u ovom području.

Na temelju činjenice da ruralni turizam predstavlja neiskorišteni potencijal u razvoju turizma, postavljaju se sljedeća istraživačka pitanja:

Kako ruralni turizam doprinosi razvoju turističke ponude Varaždinske županije?

Koji su njegovi razvojni potencijali i izazovi?

Koja je njegova uloga u promociji kulture i tradicije?

U kojoj su mjeri turisti upoznati s ponudom i postojećim aktivnostima u Varaždinskoj županiji?

U radu su korištene metode indukcije, analize, sinteze i deskriptivne statistike.

Rad se pored uvoda i zaključka, sastoji od 4 poglavlja. U prvom dijelu rada definira se pojam ruralnog turizma i objašnjavaju se njegovi oblici. U drugom dijelu prikazuje se stanje ruralnog turizma u Varaždinskoj županiji, uključujući trenutne turističke atrakcije, smještajne kapacitete, gastronomsku ponudu te potražnju destinacije. Treći dio sadrži analizu provedenog istraživanja.

U četvrtom dijelu rada, uz osvrt na strateške dokumente, naglasak se stavlja na SWOT analizu (snage, slabosti, prilike i prijetnje) ruralnog turizma Varaždinske županije kako bi se identificirali glavni razvojni potencijali i izazovi, na temelju čega se predlažu smjernice za daljnji razvoj.

U zaključku su sumirani rezultati rada i istaknute su prednosti i potencijali za unaprjeđenje ruralnog turizma Varaždinske županije.

1. Ruralni turizam

Turizam posljednjih desetljeća doživljava značajni razvoj, a s razvojem turizma mijenjaju se i turistički trendovi kako bi zadovoljili potrebe sve zahtjevnijih turista.

Ruralni turizam se ističe kao odgovor na promjene u užurbanom načinu života koji karakterizira suvremeni svijet. Ljudi sve češće traže bijeg iz urbane svakodnevice kako bi se opustili i doživjeli jedinstvena iskustva u dodiru s prirodom i lokalnom kulturom.¹ Ruralni turizam omogućuje upravo to, pružajući turistima priliku da se u potpunosti povežu s prirodom, upoznaju lokalne ljude i tradiciju, te dožive autentičnost i ljepotu ruralnih područja. Ovaj specifični oblik turizma pruža jedinstvena iskustva koja se razlikuju od uobičajenih turističkih destinacija i omogućuje turistima da se upoznaju s prirodom, ljudima i kulturom na višoj razini. Također, turistima se pruža prilika da dožive nešto novo na autentičnim putovanjima koja im pružaju bogatstvo iskustava i nezaboravne uspomene.

Ruralni turizam igra ključnu ulogu u gospodarskom potencijalu ruralnih područja te predstavlja strateški stup teritorijalnog razvoja na selu. Osim što ima potencijal da donese brojne koristi lokalnoj zajednici i turistima, pruža mogućnost očuvanja ruralnih područja, poticanja lokalnog gospodarstva, oživljavanja tradicije i običaja te stvaranja održivih izvora prihoda.² Izdvaja se kao oblik turizma s iznimnim potencijalom za brz rast, privlačenje stranih ulaganja te povećanje prihoda. Ruralni turizam pozitivno utječe na ruralno gospodarstvo i posebno pruža prilike ruralnim zajednicama da direktno profitiraju od turizma, stvarajući dodanu vrijednost za lokalne proizvode.³

Ruralni turizam ima veliku važnost jer uspostavlja značajnu vezu među poljoprivrednom proizvodnjom na sljedeće načine:⁴

1. Proizvodnja tradicionalnih proizvoda; Ruralni prostor često ima bogatu poljoprivrednu tradiciju i autentične metode proizvodnje raznih predmeta i omogućuje posjetiteljima da aktivno sudjeluju u procesu izrade.
2. Prezentacija tradicije; Posjetitelji imaju priliku svjedočiti tradicionalnim običajima, ritualima, plesovima, obrtima i umjetničkim izričajima te tako pridonose očuvanju kulturne baštine i stvaranje svijest o vrijednosti lokalne kulture.

¹ OECD, *Strategije turizma i ruralnog razvoja*, 7.

² Sánchez-Sánchez i drugi "A DEA Approach for Evaluating the Labor Efficiency in the Rural Hotel Industry: A Case Study in Spain.", 603.

³ Falak, Chiun i Wee, „Sustainable rural tourism: An indigenous community perspective on positioning rural tourism“, 311.

⁴ Grad Slunj, *Ruralni turizam u Republici Hrvatskoj*, 5.

3. Tradicijska gastronomija i turističke usluge; Ruralni turizam promovira lokalnu hranu, pića i specijalitete koji se temelje na domaćim proizvodima i tradicionalnim receptima.
4. Korištenje postojećih resursa ruralnog prostora i sela; Ruralna raspoložu prirodnim i kulturnim resursima koji mogu biti iskorišteni u turističke svrhe. To mogu biti prekrasni očuvani okoliš, priroda, planine, jezera, šume, ali i kulturno-povijesne znamenitosti poput starih dvoraca, crkvi, sela i ostalog.

1.1. Definicija ruralnog turizma

Analizom pojma ruralnih područja uočava se da postoje razne definicije koje ga opisuju na razne načine. Brojni autori koriste mnogobrojne kriterije za određivanje ruralnih područja. Iako se često opisuje kao prostor koji nije urbani ili gradski, to objašnjenje dovodi do zaključka da su naselja izvan gradova ruralna područja⁵, no detaljnija analiza otkriva da postoji više kriterija koji se koriste za definiranje ruralnih područja.

Ruralni turizam nastao je kao potreba očuvanja, oživljavanja i davanja nove dodatne vrijednosti naslijeđenoj baštini, te promovira autentičnost putem kreiranja privlačne i jedinstvene turističke ponude, često naglašavajući tradicionalna znanja i vještine⁶

Mnogi poistovjećuju pojmove ruralni i seoski turizam, no prema Priručniku koje je izdalo Ministarstvo turizma⁷ ruralni turizam je širi pojam od seoskog turizma i turizma na seljačkom domaćinstvu ili gospodarstvu. Ruralni turizam obuhvaća ponudu svih aktivnosti i usluga unutar ruralnih područja, a uključuje oblike turizma poput lovnog, ribolovnog, zimskog, seoskog, ekoturizma, zdravstvenog, kulturnog i ostale. Pod ruralni prostor spada područje u prirodi, a karakteristični su seoski okoliš, manja naselja, sela, poljoprivredna gospodarstva, a glavne gospodarske grane su poljoprivreda i gospodarstvo.

Ruralni turizam se odnosi na oblik turizma koji se odvija u područjima izvan urbaniziranih središta i gradova, u ruralnom prostoru.⁸ To je specifični oblik turizma koji naglašava prirodno i kulturno okruženje, tradiciju, običaje i način života u seoskim zajednicama te spaja niz posebnih oblika turističke ponude.

Prema Vijeću Europe, ruralni turizam se definira kao oblik turizma na ruralnom području koji obuhvaća sve aktivnosti koje se tamo mogu provoditi, a osim istraživanja okolice

⁵ Tubić, *Ruralni turizam: od teorije do empirije*, 73.

⁶ Demonja, „Baština i tradicija u oblikovanju turističke ponude na ruralnom prostoru Hrvatske“, 206.

⁷ MINT, *Priručnik seoski turizam*, 16-17.

⁸ Splitsko-dalmatinska županija, *Strategija razvoja Splitsko-dalmatinske županije*, 10.

omogućava sudjelovanje u raznim kulturnim, vjerskim, folklornim, sportskim i drugim manifestacijama.⁹

Razvoj ruralnog turizma može imati različite utjecaje na društveni život zajednice, pa je bitno razmotriti kako pozitivni i negativni aspekti mogu oblikovati ruralno okruženje. Prioritet je spriječiti odlazak stanovništva i povećati socijalnu održivost zajednice, te očuvati i promicati lokalnu tradicionalnu kulturu.¹⁰ Tijekom pandemije COVID-19, ruralni turizam se pokazao kao odlična alternativa urbanom turizmu, pružajući priliku za zapošljavanje u poljoprivredi i planinskim područjima koja su turisti sve više preferirali kao manje rizičnu opciju za putovanja tijekom pandemije.¹¹

Definicija ruralnog turizma naglašava važnost očuvanja ruralnih područja, podršku lokalnoj zajednici, prezentiranje tradicije i promoviranje održivog razvoja kako bi se turistima pružila autentična iskustva koja će im ostati u trajnom sjećanju.

1.2. Oblici ruralnog turizma

Ruralni turizam može se podijeliti na nekoliko kategorija, ovisno o vrsti aktivnosti, ciljnoj skupini ili karakteristikama ruralnog područja. Vijeće Europe u kontekstu ruralnog turizma predlaže sljedeće aktivnosti koje se tamo mogu organizirati:¹²

- 1) ture (pješačenje, planinarenje, jahanje, bicikliranje, trčanje...),
- 2) aktivnosti na vodi (plivanje, vožnja čamcem, kanuing, *rafting*, jedrenje, ribolov...),
- 3) aktivnosti u zraku (panoramski let, let balonom na vrući zrak, *paragliding*...),
- 4) sport (aktivnosti temeljene na zdravom načinu života, bavljenje aktivnostima ovisno o mogućnostima),
- 5) aktivnosti otkrivanja zanimljivosti, radni procesi (proizvodnja lokalnih namirnica i hrane, poljoprivreda),
- 6) aktivnosti usmjerene na zdravlje (rekreacija, zdravstvene pogodnosti...),
- 7) kulturne aktivnosti (arheologija, posjet manifestacijama, tečajevi i radionice, folklor, stari zanati...).

Demonja i Ružić navode kako se turizam dijeli na brojne oblike prema željama i potrebama turista, pa tako se ruralni turizam prema nabrojenim aktivnostima može podijeliti na agroturizam, zavičajni, kulturni, vinski, vjerski, zdravstveni, sportsko-rekreacijski,

⁹ Rajko, „Institucionalni model razvoja ruralnog turizma na primjeru središnje Istre“, 50.

¹⁰ An i Alarcon, „How can rural tourism be sustainable? A systematic review“, 3.

¹¹ Gandhi i Garg, „Rural Tourism Development in Gujarat“, 38.

¹² Ružić, *Ruralni turizam*, 14.

avanturizam, kamping, nautički (u kontinentalnim područjima), lovni i ribolovni, gastro turizam i drugi.¹³

Agroturizam (ili seljački turizam) je pojam koji mnogi poistovjećuju s pojmom ruralni turizam, a objedinjuje kulturnu razmjenu poljoprivrednih praksi, umjetničku baštinu i obrtništvo te kulinarske tradicije. Simbiotski odnos između turizma i poljoprivrede koji se može pronaći u agroturizmu ključni je element ekološki i društveno odgovornog turizma u ruralnim područjima.¹⁴ Naziv je dobio prema osnovnoj djelatnosti poljoprivredi, a dodatnu ponudu za turiste čine s njom povezane aktivnosti na farmama za odmor, u pansionima na farmama, kampovima na farmama, planinskim odmaralištima, konjičkim centrima i drugim oblicima ruralnog smještaja.

Sportsko-rekreacijski turizam fokusira se na aktivnosti i sportske događaje u ruralnom okruženju. Sportska rekreacija u turizmu smatra se sredstvom za aktivan odmor posjetitelja, tj. sadržaje u kojima turist aktivno sudjeluje.¹⁵ Što znači aktivno sudjelovanje u raznim sportskim aktivnostima, uključujući šetnje, biciklizam, skijanje, jahanje, klizanje, plivanje, veslanje, golf i timske sportove poput nogometa, košarke, odbojke i slično.

Avanturistički turizam je oblik putovanja koji uključuje najmanje dva od sljedeća tri ključna elementa: aktivno uključivanje u tjelesne aktivnosti, istraživanje prirodnog okoliša ili upoznavanje i interakciju s lokalnom kulturom. Drugim riječima, avanturistički turizam predstavlja spoj novih kultura i krajolika, obogaćen fizičkom aktivnošću.¹⁶ Avanturistički turizam obuhvaća različite doživljaje i dinamiku koja nastaje kroz sudjelovanje u avanturističkim aktivnostima u prirodnim okruženjima izvan uobičajenog mjesta boravka sudionika. On uključuje elemente izazova i rizika koji oblikuju turističko iskustvo. Tu su uključene aktivnosti poput planinarenja (*trekkinga, hikinga, alpinističkog penjanja*), *zipline* vožnje, aktivnosti u adrenalinskim parkovima, raftinga, kanjoninga, *paraglidinga*, špiljarenja, *off-road* vožnje motoriziranim vozilima i brdskim biciklima koja uključuju *motocross, quad, buggy* te ostala terenska vozila na 2 i 4 kotača.¹⁷

Lovni i ribolovni turizam su tipični za ruralna područja koja karakterizira netaknuta i divlja priroda. Lovni turizam je vid putovanja korisnika lovno-turističkih usluga, a bitno je da postoji

¹³ Demonja i Ružić, *Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima*, 25.

¹⁴ El-Hage Scialabba i Williamson, *Opseg organske poljoprivrede, održivog gospodarenja šumama i ekošumarstva u upravljanju zaštićenim područjima*

¹⁵ Bartoluči i Andrijašević, *Sportsko rekreacijski turizam*, 6.

¹⁶ UNWTO, *Global Report on Adventure Tourism Travel Trade Association*, str. 10.

¹⁷ Zajednica pustolovnog turizma Hrvatske gospodarske komore, Turističke usluge pustolovnog i aktivnog turizma

određeni raspoloživi broj raznih vrsta divljači u adekvatnom prirodnom ambijentu (lovištu) prilagođenom za uspješan i siguran lov.¹⁸ Ribolovni turizam definira se kao oblik gospodarskog ribolova pri čemu se na adekvatno autoriziranom ribarskom plovilu osim posade broda nalaze i turisti.¹⁹ Turisti na brodu mogu iz prve ruke promatrati kako se odvijaju ribolovne aktivnosti te mogu vidjeti karakteristike održivog oblika ribolova uz očuvanje kvalitete i čistoće ribnjaka, jezera i mora.

Kulturni turizam predstavlja turistička putovanja u kojima je naglasak stavljen na otkrivanje, doživljenje i sudjelovanje u materijalnim i nematerijalnim atrakcijama u destinaciji. Kulturni turizam spaja posjet manifestacijama, kulturnim spomenicima, muzejima i slično s intelektualnim i duhovnim obilježjima te kulturnim nasljeđem i vrijednostima destinacije koju turisti posjećuju.²⁰ Uz kulturni turizam se veže i **vjerski turizam** jer se brojni posjetitelji odlučuju za posjet crkvama, svetištima, hodočašćima i sudjeluju na vjerskim manifestacijama. Ruralni turisti se u današnje vrijeme prilikom posjeta destinaciji žele približiti lokalnom stanovništvu, upoznati kulturu i način života te sudjelovati u svakodnevnim aktivnostima.²¹

Gastronomski turizam nadovezuje se na kulturni, a temelji se na ponudi hrane i srodnih proizvoda te dodatnim aktivnostima na turističkom putovanju koja uključuju posjete festivalima i lokalnim proizvođačima te upoznavanje s lokalnim tradicijama. **Vinski turizam** nastao je kao podvrsta gastronomskog, a odnosi se na posjete vinarijama, vinogradima, kušaonicama i sudjelovanje u enološkim događanjima (prezentacija vina, natjecanja...²²

Oblici turizma često se prepliću, stvarajući jedinstveno i sveobuhvatno turističko iskustvo. Ponuda je izuzetno široka i svakom turistu pruža mogućnost da pronade ono što najbolje odgovara osobnim interesima, sklonostima i željama. Zadatak svake destinacije je iskoristiti preklapajuće karakteristike u svrhu diversifikacije ponude i usluga.

1.3. Ruralna područja u Hrvatskoj

Hrvatska privlači posjetitelje koji su željni mira i tišine u pogledu opuštanja i odmora u netaknutoj prirodi. Dodatni faktori koji privlače turiste su kulturno-povijesne znamenitosti i manifestacije.

Hrvatska se dijeli na sedam ruralnih cjelina:²³

¹⁸ Prentović, *Lovni turizam*, 10.

¹⁹ Operativni program za pomorstvo i ribarstvo, <https://www.ribahrvatske.hr/ribolovni-turizam>

²⁰ UNWTO - Tourism and culture, <https://www.unwto.org/tourism-and-culture>

²¹ Ružić, op. cit. 30.

²² UNWTO - Gastronomy wine tourism, <https://www.unwto.org/gastronomy-wine-tourism>

²³ Ružić i Demonja, „Prirodna i antropogena osnova turizma Hrvatske“, 50.

- 1) Slavonija, Baranja i Srijem,
- 2) Hrvatsko zagorje, Prigorje, Međimurje i Podravina,
- 3) Posavina, Pokuplje, Moslavina,
- 4) Gorski kotar i Žumberak,
- 5) Lika i Kordun,
- 6) Istra i Hrvatsko primorje,
- 7) Dalmacija.

Najveća turistička potražnja i dalje je zabilježena u primorskoj Hrvatskoj zbog blizine mora što ukazuje na problem sezonalnosti. Održivi ruralni turizam mogao bi postati atraktivna alternativa masovnom turizmu.²⁴ Kontinentalna Hrvatska ima mnogo neiskorištenog potencijala u koji treba više ulagati kako bi se rasteretile obalne destinacije i smanjila masovnost, a time i produžila sezona na cijelu godinu.

Slika 1. Turističke regije Hrvatske

Izvor: HGK (2015): Ruralni turizam Hrvatske – nacionalni katalog

Prema Hrvatskoj gospodarskoj komori u Hrvatskoj postoji 10 turističkih regija prikazanih na slici 1.

²⁴ Kriaučiūnas, Liutikas i Burneika. "The Impact of Covid-19 on the Tourism and Accommodation Sector in Lithuanian Rural Areas.", 619.

Najveća regija je Središnja Hrvatska koja sa središnjim Gradom Zagrebom obuhvaća trećinu teritorija Hrvatske. Sastavljena je od 7 županija: Bjelovarsko-bilogorske, Koprivničko-križevačke, Krapinsko-Zagorske, Međimursko-moslavačke, Varaždinske i Zagrebačke.

U Središnjoj Hrvatskoj postoji 6 zaštićenih područja²⁵; 3 parka prirode (Medvednica, Žumberak-samoborsko gorje i Lonjsko polje), 2 ornitološka rezervata (Ribnjaci Crna mlaka i Ornitološki rezervat Lonjsko polje), a na samom sjeveru nalazi se UNESCOV prekogranični rezervat biosfere Mura-Drava-Dunav. Najviši vrh, Sveta Gera, nalazi se na Žumberku na visini od 1178 metara.²⁶ Kroz regiju teku poznate Hrvatske rijeke Sava, Sutla, Kupa, Odra, Una, Bednja, Česma, Lonja, Drava i Mura.²⁷ Neki od najpoznatijih lokaliteta regije su: Barokni Varaždin, Muzej krapinskih neandertalaca i lokalitet Hušnjakovo u Krapini, Rodna kuća Josipa Broza Tita u Kumrovcu, Galerija kipara svjetskog glasa Antuna Augustinčića u Klanjcu, Muzej blaženog Alojzija Stepinca u Zagrebu i Spomen soba u Krašiću kod Jastrebarskog, Strossmayerova galerija starih majstora u Zagrebu te Hrvatsko nacionalno svetište Majke Božje Bistričke u Mariji Bistrici.²⁸

Poljoprivredni objekti često se preuređuju kako bi se prilagodili turističkim aktivnostima. Ovaj pristup omogućuje poljoprivrednicima i seoskom stanovništvu da iskoriste interes turista za povratkom prirodi te im pruže priliku da dožive autentične poljoprivredne procese.²⁹ Na ruralnom prostoru u Republici Hrvatskoj mogu se pronaći različite vrste objekata koje su karakteristične za ruralna područja. Neki od najčešćih objekata na ruralnom prostoru u Hrvatskoj su obiteljska poljoprivredna gospodarstva (OPG) i seljačka domaćinstva.

OPG je organizacijski oblik gospodarskog subjekta poljoprivrednika koji radi obavlja djelatnost poljoprivrede i s njom povezane dopunske djelatnosti stvaranja dohotka, a temelji se na korištenju vlastitih ili unajmljenih proizvodnih resursa te na radu, znanju i vještinama članova obitelji.³⁰ OPG se sukladno obveznim ugostiteljskim uslugama dijele na sljedećih 7 vrsta:³¹

- 1) Vinotočje/Kušaonica,
- 2) Izletište,

²⁵ Bioportal, <https://www.bioportal.hr/>

²⁶ Hrvatski planinarski savez, <https://www.hps.hr/info/hrvatski-vrhovi/sveta-gera-vrh/>

²⁷ Zaštita prirode, Rijeke u Hrvatskoj - veličanstveno bogatstvo voda, <https://zastita-prirode.hr/clanci/rijeke-u-hrvatskoj-velicanstveno-bogatstvo-voda/>

²⁸ HGK i MIN TUR, *Ruralni turizam Hrvatske: Nacionalni katalog*, 74.

²⁹ Magaš, Vodeb i Zadel, *Menadžment upravljanja turističkom destinacijom*, 15.

³⁰ Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, čl. 5.

³¹ Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, čl. 20.

- 3) Soba,
- 4) Apartman,
- 5) Ruralna kuća za odmor,
- 6) Kamp,
- 7) Kamp odmorište ili Kamp odmorište - robinzonski smještaj.

U Upisniku poljoprivrednih gospodarstava Varaždinske županije u 2022. godini bilo je upisano 7.879 poljoprivrednih gospodarstava, od čega 5.269 OPG-a, 2.320 SOPG-a, 129 trovačkih društava, 132 obrta, 15 zadruga i 14 drugih.³²

Vrsta vinotočje/kušaonica je objekt u kojem se gostima pripremaju i poslužuju vina, voćna vina, proizvodi od vina ili voćnih vina te druga alkoholna pića i naresci (suhomesnati proizvodi, sirevi, namazi i dr.) za najviše 50 gostiju istovremeno.³³ Na području Varaždinske županije vinogradarstvom se bavi 3.091 poljoprivredno gospodarstvo na 422,09 ha površine sa sveukupno 1.552.379 trsova. Na području Županije djeluje 20 udruga vinogradara, a postoji nekoliko vinskih cesta: Toplička vinska cesta, Vinska cesta Klampotić, Jalžabet i Ludbreg.³⁴

Vrsta izletišta je objekt u kojem se gostima pripremaju i poslužuju jela te pića i napitci za najviše 50 gostiju istovremeno.³⁵

Prema pravilniku, soba se definira kao objekt u kojem OPG pruža uslugu smještaja, a na zahtjev gosta se pripremaju i poslužuju jela, pića i napitci, a apartman se razlikuje od sobe po tome jer mora imati i mogućnost da gost sam pripremi i konzumira hranu u objektu.³⁶

Ruralna kuća je veći smještajni objekt koji osim smještaja, pripremanja i konzumiranja hrane, pića i napitaka podrazumijeva i korištenje okućnice.³⁷

Kamp je vrsta na kojem OPG pruža usluge smještaja na smještajnim jedinicama (kamp mjesto/parcela) na otvorenom prostoru. Nužno je da ima zajedničke sadržaje i smještajne jedinice (prometnice unutar objekta, sanitarni čvor i dr. sanitarni elementi za goste na smještaju, druge prostorije i prostori u funkciji turističke potrošnje te uređen okoliš).³⁸ Za razliku od kampa, kamp odmorište nudi smještaj na kamp mjestima za goste koji ostaju kraće vrijeme i imaju vlastitu pokretnu opremu za kampiranje. Kamp odmorište - robinzonski smještaj je objekt

³² Upisnik poljoprivrednih gospodarstava

³³ Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu, čl. 7.

³⁴ Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine, 24.

³⁵ Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu, čl. 8.

³⁶ Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu, čl. 24. i 25.

³⁷ Ibidem, čl. 26.

³⁸ Ibidem, čl. 27.

u kojem OPG pruža usluge smještaja u prostorijama ili na prostorima pod neuobičajenim okolnostima i uvjetima.³⁹

Turistička seljačka gospodarstva se prema Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti definiraju kao gospodarstva upisana u Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, a koja pružaju ugostiteljske usluge poput pripremanja i usluživanja jela i pića iz pretežno vlastite proizvodnje, usluživanje alkoholnih pića te domaćih narezaka iz vlastite proizvodnje, te usluge smještaja.⁴⁰

Pod pretežito vlastitom proizvodnjom podrazumijevaju se:⁴¹

1. proizvodi vlastito proizvedeni na seljačkom domaćinstvu koje pruža ugostiteljske usluge,
2. poljoprivredni proizvodi kupljeni od drugog domaćinstva,
3. plodovi, samoniklo bilje, gljive, ribe i drugi vodeni organizmi te divljač, koje seljačko domaćinstvo ulovi, ubere ili kupi.

Na seljačkom domaćinstvu postoji 5 vrsta objekta: Vinotočje/Kušaonica, Izletišta, Soba, Apartman, Kamp.⁴² Za razliku od OPG-a, na kojem se usluge prehrane, pića i napitaka pripremaju samo na zahtjev gosta, u seljačkim domaćinstvima je propisano obavezno usluživanje prehrane, pića i napitaka (doručka ili polupansiona ili pansiona) u svim vrstama objekata.

Ruralni turizam u Hrvatskoj predstavlja značajnu priliku za oživljavanje manjih ruralnih zajednica, očuvanje tradicionalnih načina života i održivo korištenje resursa. OPG-ovi i seljačka domaćinstva igraju ključnu ulogu u ovom procesu, stvarajući ekonomske prilike za lokalno stanovništvo i potičući očuvanje kulturne baštine. Ruralni turizam promovira ekološku svijest i očuvanje okoliša, a mnogi OPG-ovi se fokusiraju na organsku poljoprivredu i ekološki prihvatljive prakse, što potiče održivu poljoprivredu i pomaže u očuvanju prirodnih resursa.

³⁹ Ibidem, čl. 28.

⁴⁰ Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu, čl 7.

⁴¹ Ibidem, čl. 3.

⁴² Ibidem, čl. 5.

2. Turizam Varaždinske županije

Varaždinska županija leži gotovo u srcu Europe. Smještena je na sjeveru Hrvatske. Površinom od 1.261,29 km² je treća najmanja županija u Hrvatskoj, a zauzima samo 2,23% ukupne površine Hrvatske.⁴³ Prema Popisu stanovništva iz 2021. u Varaždinskoj županiji živi 159.487 ljudi. Varaždinska županija je s prosječno 126,38 stanovnika po km² druga najgušće naseljena županija u državi, iza Međimurske županije.⁴⁴

U Varaždinskoj županiji je 6 gradova, 22 općine i 302 naselja.⁴⁵ Sjedište Županije je grad Varaždin, a ostali su Ivanec, Lepoglava, Ludbreg, Novi Marof i Varaždinske Toplice. Najveći prema površini je Ivanec (111,75 km²) s 29 naselja. Varaždinska županija je okružena Međimurskom županijom na sjeveru, Koprivničko-križevačkom na istoku, Krapinsko-zagorskom i Zagrebačkom županijom na jugu, na zapadnom dijelu sa Slovenijom, a do Austrijske i Mađarske granice je udaljenost manja od 50 kilometara.⁴⁶ Smještena u neposrednoj blizini većih europskih gradova, pa se može se reći da se nalazi na izuzetno povoljnoj lokaciji.

2.1. Ponuda

Varaždinska županija u Hrvatskoj nudi raznoliku ponudu atrakcija i aktivnosti za posjetitelje. Osim bogate povijesti i kulturne baštine Varaždinska županija obiluje prirodnim ljepotama koje su preduvjet za razvoj ruralnih oblika turizma. Turisti i posjetitelji aktivno se uključuju u aktivnosti na ruralnom području kako bi bolje upoznali lokalnu kulturu područja i doživjeli tradicionalne običaje.

U tablici 1. nalazi se popis elemenata ponude Varaždinske županije napravljen prema podacima preuzetih sa stranica TZ VŽ (Turističke zajednice Varaždinske županije).⁴⁷

⁴³ Varaždinska županija, Županija u brojkama

⁴⁴ Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021.

⁴⁵ Ibidem

⁴⁶ Op. cit. Varaždinska županija, Županija u brojkama

⁴⁷ Turistička zajednica Varaždinske županije

Tablica 1. Elementi ponude Varaždinske Županije

Elementi	
Smještaj	
<i>Broj smještajnih kapaciteta</i>	20 vrsta smještajnih objekta (Tablica 2.), 352 objekta s 4.697 kreveta
<i>Kvaliteta smještaja</i>	3 hotela s 4 zvjezdice i 8 hotela s 3 zvjezdice
<i>Gostoljubivost domaćina</i>	visok stupanj zadovoljstva turista
Gastronomska ponuda	
<i>Vrste ugostiteljskih objekata</i>	restorani, slastičarnice, brojni barovi, pivnice te kavane, pubovi, popis za Michellinovu zvjezdicu - restoran Bedem i restoran Zlatne gorice
<i>Zaštićeni poljoprivredno-prehrambeni proizvodi</i>	Varaždinski klipič, zelje, bučino ulje, medenjaci, Ludbreški hren, Zagorski puran s mlincima, štrukli, bagremov med, Vabučin, Kučanski koščićjak, Trnovečka makovnjača, Šemovečka kelešica, Vidovečki gibanik, Ludbreški rozetlin, medica, Mlinčani kolač
Promet	
<i>Vrste prijevoza</i>	autobus, vlak, taksi, bicikl
<i>Učestalost linija</i>	autobusi svakih sat vremena do Zagreba, vlakovi svakih 5 sati, gradski prijevoz svakih pola sata
Atrakcije	
<i>Izgrađene</i>	muzeji i galerije, kazališta, povijesne znamenitosti, dvorci, perivoji, kule, ulice i trgovi, kupališta i bazeni, Arboretum, etno-kuće
<i>Prirodne</i>	1 regionalni park, 5 spomenika prirode, 17 spomenika parkovne arhitekture, 19 područja
Manifestacije po gradovima	
<i>Varaždin</i>	Špancirfest, Barokne večeri, Advent, Ljeto u Varaždinu
<i>Ludbreg</i>	Ludbreška Sv. Nedjelja
<i>Varaždinske toplice</i>	Aquafest
<i>Novi Marof</i>	Dani grada, Rabuzinovi dani, Dani vrganja i crnog tartufa
<i>Lepoglava</i>	Festival čipke, Sajam cvijeća
<i>Ivanec</i>	Međunarodni susret povijesnih postrojbi, Ivanečki rudarski dani, Vincekovo

Izvor: Obrada autorice prema podacima TZ VŽ

U tablici 1. navedeni su elementi na kojima se temelji ponuda Varaždinske županije i to u kategorijama smještaj, gastronomska ponuda, promet, atrakcije i manifestacije po gradovima.

Smještajni objekti Varaždinske županije navedeni su u Tablici 2. Varaždinska županija ima raznovrsne objekte za prehranu i jedinstvene namirnice koje čine tradicionalnu gastronomsku ponudu. Prehrambene namirnice i proizvodi se nalaze na zaštićenom popisu kako bi se naglasila

njihova autentičnost i kvaliteta povezana sa zemljopisnim podrijetlom. Navedeni proizvodi imaju poseban okus i karakteristične značajke koje proizlaze iz specifičnih uvjeta uzgoja ili tradicionalnih metoda pripreme te su poznati u Europi i svijetu.

Za dolazak u Varaždinsku županiju može se koristiti osobni automobil, vlak i autobus. Grad Varaždin autocestom je spojen preko Zagreba i Karlovca s Gorskom i Primorskom Hrvatskom te autocestom do Osijeka sa Slavonijom. Najbliži susjedni gradovi povezani s autocestom su Novi Marof, Ludbreg, Varaždinske toplice i Čakovec (Međimurska županija).

Varaždinska županija ima bogatu povijest i nudi raznovrsne mogućnosti za razvoj kulturnog turizma zbog brojnih sačuvanih objekata.

Arboretum Opeka spomenik je parkovne arhitekture i danas je jedini zaštićeni kontinentalni arboretum u Hrvatskoj, a nastao je kao perivoj uz dvorac prije 1700. godine.⁴⁸ Dvorac Trakošćan nalazi se u blizini grada Ivanca, a izgrađen je u 13. stoljeću kao utvrda. U 19. stoljeću je obnovljen u romantičkom stilu, a oko njega je napravljen perivoj.⁴⁹ Unutar dvorca nalazi se muzej Trakošćan koji prikazuje povijest i kulturno nasljeđe dvorca i regije.

U Varaždinskoj županiji postoji nekoliko etno kućica. Etno kuća u Domitrovcu (Vidovečka hiža) otvorena je 2019. godine kao kulturno-informativno-turističko-edukacijski centar. Etno kuća opremljena je zbirkom starinskih predmeta koje su dugi niz godina skupljali mještani kako bi se očuvala tradicija i kako bi se današnjim generacijama dočarao život nekad.

Na području županije nalazi se 1 regionalni park, 5 spomenika prirode, 17 spomenika parkovne arhitekture, 19 područja ekološke mreže i 26 zaštićenih područja.⁵⁰ Velik broj zaštićenih područja dio je ekološke mreže Natura 2000 i ima potencijala za korištenje u turističke svrhe. Lokaliteti koji posebno privlače planinare su Ivančica, Kalnik i Ravna Gora.

U županiji se nalaze brojne rijeke (od kojih je najpoznatija Drava), akumulacijska jezera (Varaždinsko jezero) te izvori i podzemne vode uz Dravu i na Ivanščici⁵¹ gdje turisti mogu uživati u šetnji ili vožnji biciklom po uređenim stazama. Regionalni park Mura-Drava obuhvaća šire područje uz Dravu pa mnogi osim plivanja i vožnje čamcem biraju i trčanje u netaknutoj prirodi. Šume u Varaždinskoj županiji pokrivaju 43% površine Županije⁵² i osim gospodarskog značaja pružaju mogućnosti za dizajniranje *off-road* staza.

⁴⁸ Priroda Varaždinske županije, Arboretum Opeka, <https://priroda-vz.hr/podrucja/arboretum-opeka/>

⁴⁹ Muzejska ustanova Dvor Trakošćan, Povijest Dvorca Trakošćan, <https://trakoscan.hr/povijest-2/>

⁵⁰ Bioportal, <https://www.bioportal.hr/>

⁵¹ Ibidem

⁵² Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine, 25.

Smještajni se objekti u županiji mogu podijeliti u dvadeset kategorija prikazanih u tablici 2.

Tablica 2. Broj kreveta prema vrsti objekta u Varaždinskoj županiji u 2022. godini

VRSTA OBJEKTA	N OBJEKTI	N KREVETI	%
Hotel	10	886	18,86
Lječilišni hotel	1	20	0,43
Pansion	6	110	2,34
Kuća stanovnika općine/grada	24	86	1,83
Kuća za odmor (vikendica)	16	40	0,85
Stan stanovnika općine/grada	4	12	0,26
Stan za odmor (vikendica)	3	5	0,11
Kamp na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	3	6	0,13
Objekti na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)	17	92	1,96
Objekti u domaćinstvu	219	831	17,69
Apartman	14	81	1,72
Hostel	6	965	20,55
Kuća za odmor	5	27	0,57
Lovački dom	1	18	0,38
Prenoćište	3	46	0,98
Soba za iznajmljivanje	14	779	16,59
Studio apartman	2	10	0,21
Učenički/studentски dom	2	377	8,03
Organizirano kampiranje	1	300	6,39
Gostionica	1	6	0,13
UKUPNO:	352	4.697	100

Izvor: Obrada autorice prema podacima TZ VŽ

Tablica 2. sadrži podjelu smještajnih objekata s prikazanim brojem objekata i kreveta u određenoj kategoriji na području Županije za 2022. godinu. Iz tablice je vidljivo kako je najviše objekata u domaćinstvu, čak 62,22%. Po broju kreveta posebno se osim hotela (18,86%) i hostela (20,55%) ističu objekti u domaćinstvu (17,69%) i sobe za iznajmljivanje (16,59%).

2.2. Potražnja

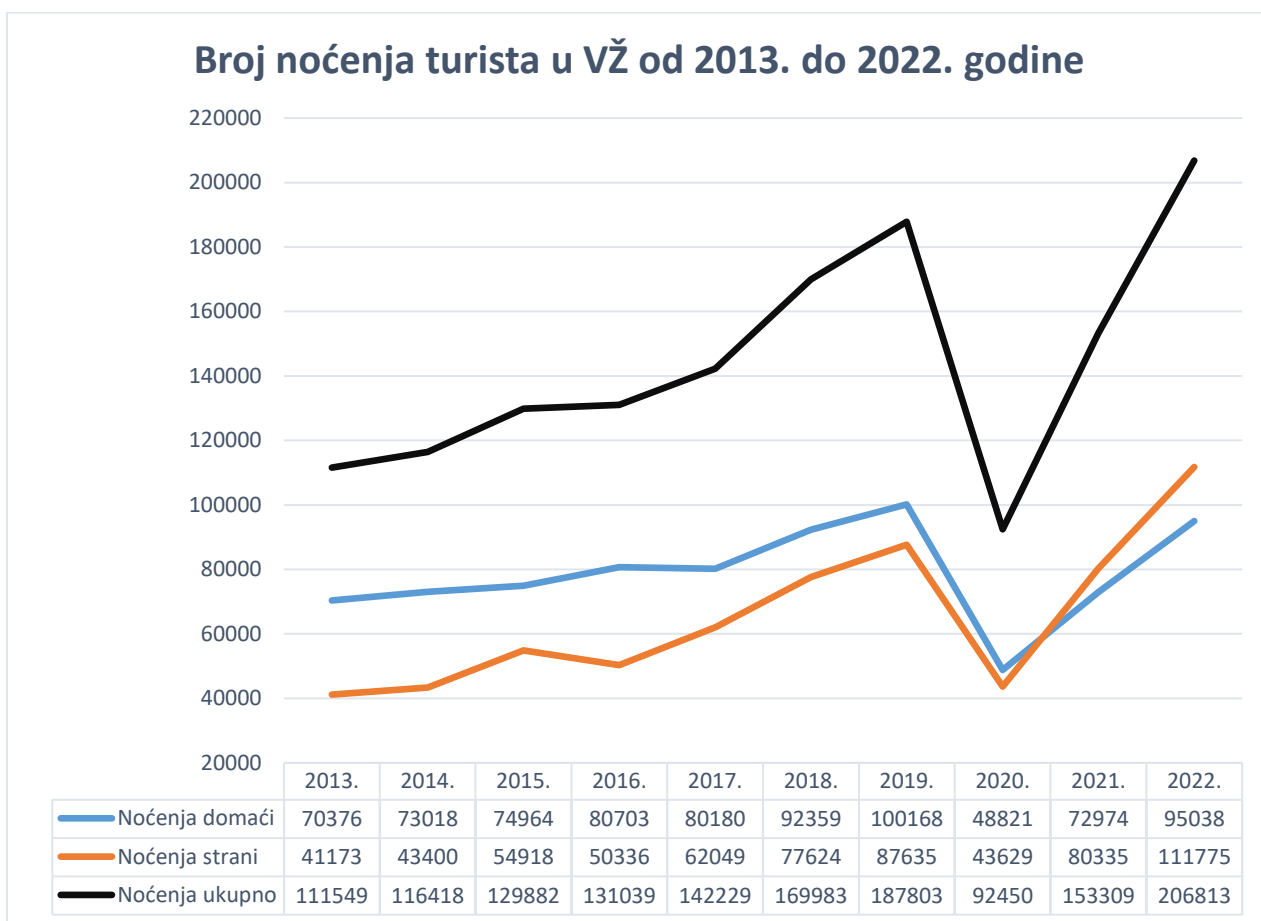
Jedan od najvažnijih kvantitativnih pokazatelja potražnje je broj dolazaka i noćenja turista u destinaciju. Ovi podaci pružaju važan uvid u turističku aktivnost u određenoj destinaciji, a služe

kako bi turistička zajednica, agencije, hotelijeri i druge dionici u turističkoj industriji bolje razumjeli i upravljali turističkim tokovima, poboljšali turističke usluge te planirali razvoj destinacije.

Analiza povezanosti između dolazaka i noćenja te događanja, festivala ili drugih manifestacija može pomoći u prepoznavanju koliko takvi događaji doprinose turističkom prometu. Analizom godišnjih prometnih trendova mogu se identificirati rast ili pad turističke posjećenosti destinacije, što je korisno za dugoročno planiranje i strategiju razvoja turizma.⁵³ Analiza dolazaka i noćenja dodatno preispituje sezonske trendove u turizmu u Varaždinskoj županiji i pomaže u razumijevanju obrazaca putovanja posjetitelja.

U grafikonu 1. prikazani su statistički podaci noćenja domaćih i stranih turista u Varaždinskoj županiji (VŽ) od 2013. do 2022. godine.

Grafikon 1. Broj noćenja turista u VŽ od 2013. do 2022. godine

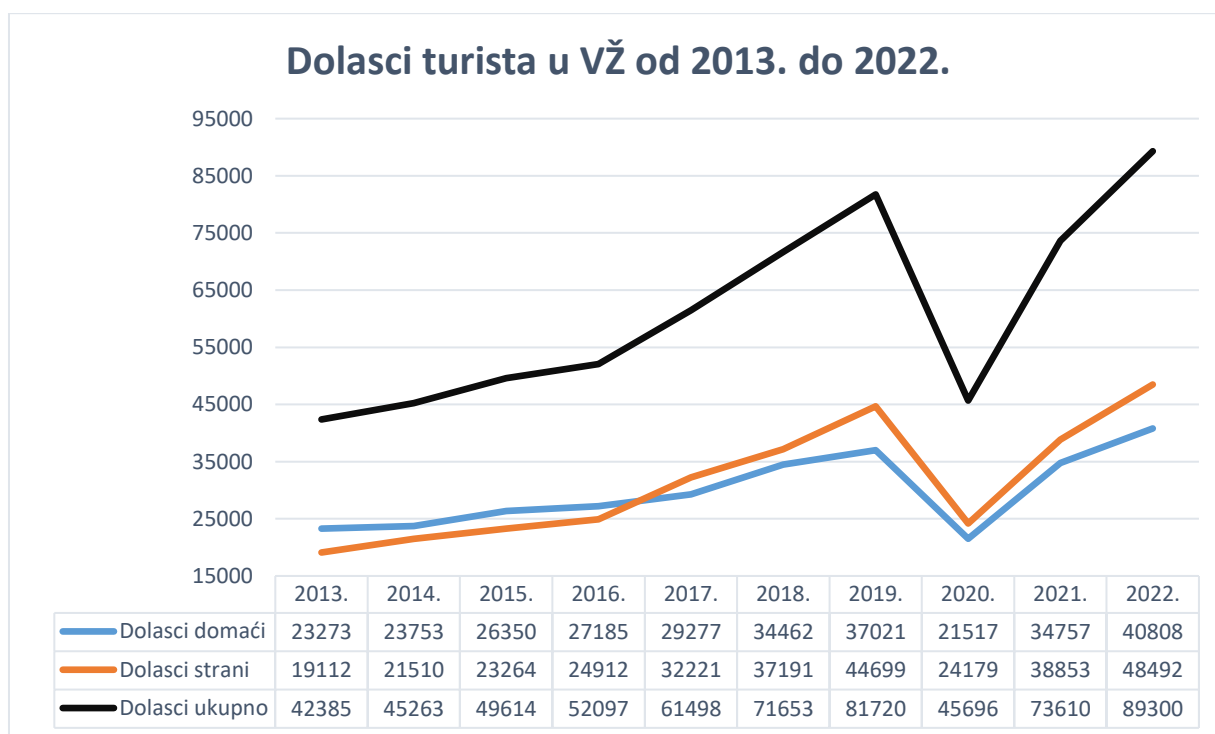

Izvor: Obrada autorice prema podacima TZ Varaždinske županije

⁵³ Stipanović, *Koncepcija i strategija razvoja u turizmu - Sustav i poslovna politika*, 105.-115.

Iz grafikona 1. vidljivo je da Varaždinska županija ima pozitivnu tendenciju rasta broja noćenja stranih i domaćih turista sve do COVID-19 pandemije 2020. godine. Također, vidljivo je kako je kroz promatrano razdoblje broj noćenja domaćih turista bio veći od broja noćenja stranih turista sve do 2021. godine. U 2021. ostvareno je 10% više noćenja stranih, a 2022. 18% više nego noćenja domaćih turista. U 2020. godini zabilježen je pad ukupnog broja noćenja za čak 50,77% (50,22% domaćih i 51,26% stranih). Najveći broj noćenja domaćih turista zabilježen je 2019. godine (100.168), a stranih 2022. (111.775). Broj noćenja doseže rekordnih 206.813 u 2022. godini, što je 10,12% više nego 2019. godine te sugerira snažan oporavak od krize i rast turizma u županiji. Broj noćenja također kontinuirano raste tijekom godina, što je u skladu s rastom broja turističkih putovanja. Postotni rast broja noćenja od 2013. do 2022. iznosi impresivnih 85,2%. Prije pandemije, Varaždinska županija je bilježila stabilan rast noćenja tijekom nekoliko godina, što ukazuje na atraktivnost destinacije i ulaganje u razvoj turizma.

Grafikon 2. Dolasci turista u VŽ od 2013. do 2022.

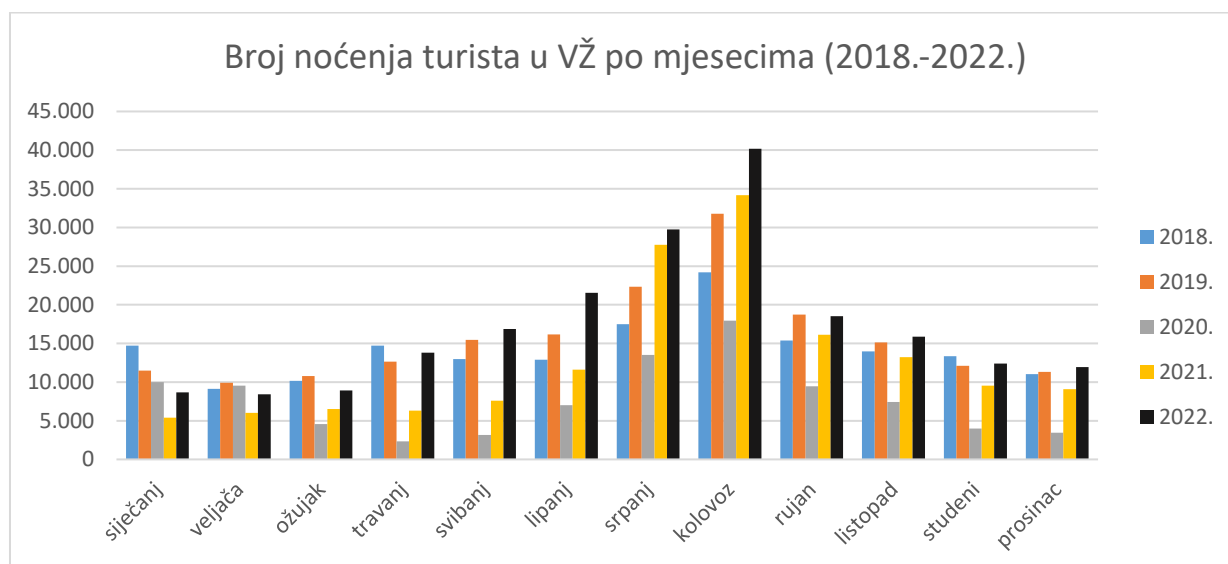
Izvor: Obrada autorice prema podacima TZ Varaždinske županije

Iz grafikona 2. uočljivo je da je u ovih 10 promatranih godina ukupni broj dolazaka porastao za čak 110,69%, što ukazuje na rastuću privlačnost Varaždinske županije kao turističke destinacije. Najveći godišnji skok u broju dolazaka zabilježen je između 2017. i 2018. godine, kada je broj dolazaka porastao za 16,52%. Broj dolazaka stranih turista premašuje broj domaćih

turista od 2017. godine za 10,06%, što je 29,34% stranih turista više nego prethodne godine. To sugerira da su se 2017. godine organizirali događaji ili uvele promjene u promociji koje su privukle više stranih turista. Kao što je vidljivo u tablici, prisutan je konstantni trend rasta broja turista kroz promatrano razdoblje do 2020. kad je posjećenost pala za 55,92%. Godina 2020. bila je iznimna zbog pandemije COVID-19, što je rezultiralo značajnim smanjenjem broja dolazaka. Međutim, vidljivo je da se broj dolazaka relativno brzo oporavio u 2021. godini.

Vrhunac broja dolazaka ostvaren je u 2022. godini (48.492) što je 17,41% više u odnosu na 2021. godinu i samo 9,28% više nego 2019. Prikazani podaci potvrđuju pozitivan trend rasta turizma u Varaždinskoj županiji tijekom promatranog desetogodišnjeg razdoblja.

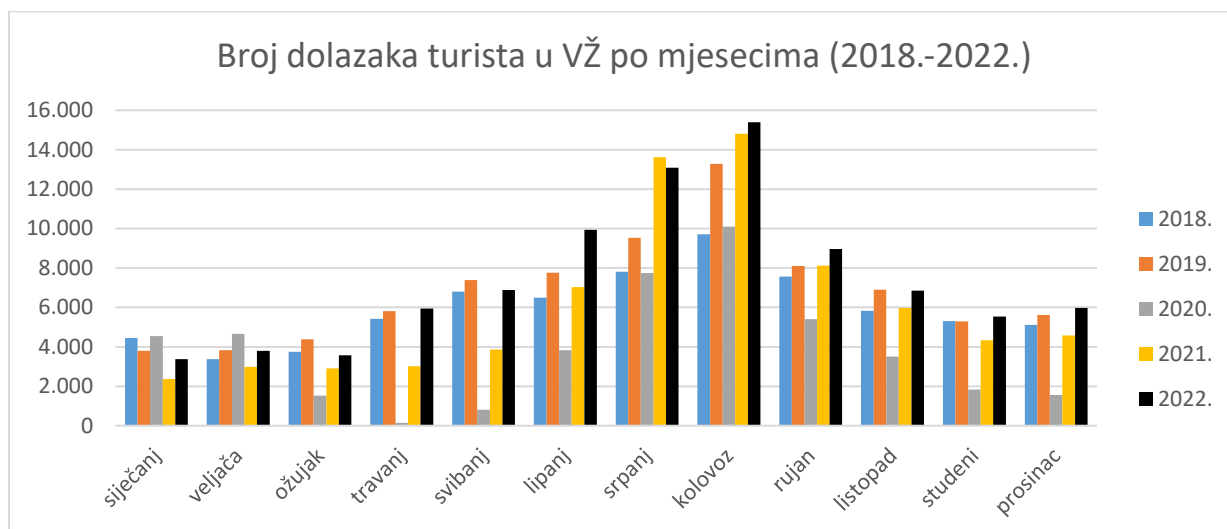
Grafikon 3. Broj noćenja turista u VŽ po mjesecima (2018.-2022.)

Izvor: Obrada autorice prema podacima TZ Varaždinske županije

Grafikon 3. prikazuje broj noćenja turista u VŽ po mjesecima od 2018. do 2022. Srpanj i kolovoz ističu se kao mjeseci s najviše noćenja tijekom svih godina u ovom razdoblju, što je karakteristično za mnoge turističke regije zbog ljetnih i godišnjih odmora. Godina 2020. bila je obilježena značajnim padom noćenja u svim mjesecima, što se može pripisati pandemiji COVID-19 i ograničenjima putovanja. Međutim, većina mjeseci u 2021. i 2022. pokazuje oporavak broja noćenja u usporedbi s 2020. godinom. Bez obzira na izazove uzrokovane pandemijom, primjećuje se opći trend rasta broja noćenja tijekom promatranog petogodišnjeg razdoblja što ukazuje da je Varaždinska županija privlačna turistička destinacija u koju svake godine dolazi sve više posjetitelja.

Grafikon 4. Broj dolazaka turista u VŽ po mjesecima (2018.-2022.)

Izvor: Obrada autorice prema podacima TZ Varaždinske županije

Turisti županiju najviše posjećuju u ljetnim mjesecima gdje se također primjećuje sezonski trend. Osim u srpnju velika sezonalnost i zasićenost je zapažena u kolovozu kada se održava manifestacija Špancirfest. Promatrajući ostale godine vidljiva je sve veća posjećenost u prosincu (Advent) što znači da županija nastoji obogatiti svoju ponudu tijekom cijele godine te tako smanjiti utjecaj sezonalnosti. Očito je da je 2020. godina, kao i u broju noćenja, imala značajan pad broja dolazaka u odnosu na prethodnu godinu. Postoji primjetan oporavak broja dolazaka u 2021. i 2022. godini, što sugerira da se turizam u Varaždinskoj županiji oporavlja nakon pandemije. Iako su listopad i studeni obično manji u broju dolazaka u usporedbi s ljetnim mjesecima, vidljiv je kontinuirani rast tijekom godina, što ukazuje na potencijal za razvoj i tijekom jeseni.

Najveći udio noćenja i dolazaka u 2022. godini ostvaren je u kolovozu, što ukazuje na visoku turističku aktivnost u tom mjesecu. Najmanji udio od noćenja ostvaren je u veljači, a dolazaka u siječnju, što pokazuje da su zimski mjeseci najmanje popularni za turiste u Varaždinskoj županiji. To može biti povezano s hladnijim vremenom, manjim brojem događanja ili nižim interesom za putovanja u tom dijelu godine. Ova velika razlika između kolovoza te siječnja i veljače ogleda se u sezonskom obrascu turističke aktivnosti. S obzirom na veliku razliku u broju turista, može se razmotriti diversifikacija turističke ponude kako bi se privukli posjetitelji i tijekom manje posjećenih mjeseci. U svrhu privlačenja većeg broja turista fokus treba biti na promociji zimskih aktivnosti, kulturnim događanjima ili drugim atrakcijama koje su privlačne i izvan ljetne sezone.

Tablica 3. Dolasci i noćenja turista po županijama u 2022. godini

<i>Županija</i>	<i>Dolasci</i>	<i>Noćenja</i>	<i>Udio D</i>	<i>Udio N</i>
<i>Istarska</i>	4.583.914	27.690.426	25,79	30,75
<i>Splitsko-dalmatinska</i>	3.202.719	17.085.151	18,02	18,98
<i>Primorsko-goranska</i>	2.918.929	15.512.719	16,42	17,23
<i>Zadarska</i>	1.670.127	10.066.168	9,40	11,18
<i>Dubrovačko-neretvanska</i>	1.688.945	7.210.748	9,50	8,01
<i>Šibensko-kninska</i>	885.556	5.226.083	9,48	5,80
<i>Ličko-senjska</i>	651.122	2.815.862	3,66	3,13
<i>Grad Zagreb</i>	1.078.669	2.206.044	6,07	2,45
<i>Karlovačka</i>	292.865	553.213	1,65	0,61
<i>Krapinsko-zagorska</i>	177.266	383.672	1,00	0,43
<i>Zagrebačka</i>	126.615	229.238	0,71	0,25
<i>Osječko-baranjska</i>	107.945	218.462	0,61	0,24
<i>Međimurska</i>	87.294	203.937	0,49	0,23
<i>Varaždinska</i>	88.592	202.467	0,50	0,22
<i>UKUPNO</i>				
<i>Republika Hrvatska</i>	17.774.958	90.040.177	100	100

Izvor: Obrada autorice prema <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29506>

U tablici 3. prikazano je 14 županija s najvećim brojem dolazaka i noćenja u 2022. godini. Istarska županija je zabilježila najveći broj turističkih dolazaka i noćenja u 2022. godini. Ukupno je ostvareno 25,8% u ukupnom broju turističkih dolazaka i 30,8% od ukupnog broja noćenja. Nakon Istarske, najviše dolazaka i noćenja turista u 2022. ostvarile su Splitsko-dalmatinska županija (18,02% dolazaka i 18,98% noćenja) te Primorsko-goranska (16,42% dolazaka i 17,23% noćenja). Varaždinska županija 13. je u Hrvatskoj po broju dolazaka s udjelom od 0,50% i 14. po broju ostvarenih noćenja s udjelom od 0,22%.

Velika većina noćenja, točnije 95,08% (i 87,77% dolazaka) je ostvareno u 7 županija; Istarskoj, Splitsko-dalmatinskoj, Primorsko-goranskoj, Zadarskoj, Dubrovačko-neretvanskoj, Šibensko-kninskoj te Ličko-senjskoj županiji, što ukazuje na izraženu sezonalnost i prezasićenost obalnih područja Hrvatske.

Izrazito visok udio noćenja i dolazaka u navedenim obalnim županijama jasno ukazuje na izazove vezane uz sezonalnost i preopterećenje tih područja turističkim dolascima i noćenjima. Kako bi se ravnoteža između obalnih i unutrašnjih regija poboljšala te kako bi se potaknulo

ravnomjernije raspoređivanje turista po cijeloj Hrvatskoj, potrebno je razmisliti o provođenju mjera koje bi privukle turiste u ostale županije. Strategija održivog razvoja Republike Hrvatske do 2030. godine predlaže provođenje strateških ciljeva po prioritarnim područjima, što uključuje cjelogodišnji i regionalno uravnoteženiji turizam. Ciljevi se mogu ostvariti boljom promocijom ruralnog turizma, kulturnih i prirodnih atrakcija u unutrašnjim regijama te razvojem novih turističkih sadržaja i događanja koji bi privukla posjetitelje izvan glavne turističke sezone na obali.

Tablica 4. Stupanj zadovoljstva elementima turističke ponude Varaždinske županije

RANG*	ELEMENTI PONUDE	STUPANJ ZADOVOLJSTVA (%)**
1.	Osobna sigurnost	76,6
2.	Lokalni javni prijevoz	73,6
3.	Besplatni Internet u destinaciji	71,9
4.	Ljepota prirode i krajolika	71,8
5.	Gostoljubivost lokalnog stanovništva	70,7
6.	Ljepota mjesta	70,4
7.	Atmosfera, ugođaj	70,3
8.	Kultura i umjetnost	69,1
9.	Pješačke staze	68,7
10.	Mogućnost kvalitetnog kretanja pješice u mjestu	67,3
11.	Prometna dostupnost destinacije	67,1
12.	Informacije o zaštićenim prirodnim područjima	66,2
13.	Informacije u destinaciji	65,8
14.	Biciklističke rute i staze	65,2
15.	Ekološka očuvanost prostora	64,6
16.	Označavanje znamenitosti	64,3
17.	Smještajni objekt	64,1
18.	Uređenost mjesta	63,1
19.	Sportski sadržaji	60,2
20.	Gastronomska ponuda u mjestu	58,0
21.	Događanja i manifestacije	54,5
22.	Prilagođenost mjesta osobama s posebnim potrebama	53,5
23.	Prilagođenost destinacije djeci	53,2
24.	Ponuda organiziranih izleta u okolici	52,1
25.	Zabava, noćni život	51,8
26.	Promet u mjestu	50,6
27.	Mogućnost za kupnju	47,8
	UKUPNI BORAVAK	62,5

* Rang prema zbroju postotaka za ocjene 6 i 7 na skali od 1 (jako loše) do 7 (izvršno).

** Stupanj zadovoljstva: Vrlo visok - 80% +; Visok - 70%-79,9%; Srednji - 60%-69,9%; Nizak - 50%-59,9%;
Vrlo nizak - manje od 50%

Izvor: Sustav upravljanja kvalitetom u turizmu Varaždinske županije, http://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Sustav_upravljanja_kvalitetom_u_turizmu_Vara%C5%BEinske_%C5%BEupanije.pdf

U tablici 4. prikazani su rezultati istraživanja Stavovi i potrošnja turista u VŽ (TOMAS Hrvatska 2019) provedenog nad 296 ispitanika, a prikazuju percepciju kvalitete turističke ponude. Analiza zadovoljstva turista ključna je za razumijevanje potencijala turističke destinacije te za razvijanje budućih strategija. Iako nijednom elementu ponude nije dodijeljen vrlo visok stupanj zadovoljstva, na temelju pruženih informacija, možemo zaključiti da su turisti posebno zadovoljni osobnom sigurnošću, ljepotom prirode, krajolikom i atmosferom mjesta, kao i gostoljubivošću, što ukazuje na to da turisti cijene prirodne ljepote i opću atmosferu destinacije.

Srednje zadovoljni su kulturom, infrastrukturom za pješake, informacijama, označavanjem znamenitostima, smještajnim objektima i uređenošću mjesta. Gastronomska ponuda, događanja i manifestacije ocijenjeni su niskim stupnjem zadovoljstva. To ukazuje da postoji potreba za unaprjeđenjem restoranskih te gastronomskih ponuda i organizacije događanja kako bi se privukli novi i zadržali postojeći turisti. Turisti smatraju kako su mogućnosti za kupnju u VŽ vrlo niske.

Ukupno zadovoljstvo boravkom ocijenjeno je prosječno. Iako postoje visoko ocijenjeni elementi, turisti i dalje imaju kritičan stav prema destinaciji te postoje područja koja zahtijevaju poboljšanje kvalitete sadržaja kako bi se stvorilo bolje iskustvo.

3. Analiza provedenog istraživanja

Na osnovi zadanih istraživačkih pitanja, izrađen je anketni upitnik pomoću digitalnog alata Google obrasci. Istraživanje je provedeno u srpnju i kolovozu 2023. godine te je u njemu sudjelovalo 111 ispitanika iz cijele Hrvatske. Ispitanici su na pitanja odgovarali anonimno, a sudjelovanje je bilo dobrovoljno.

Anketni upitnik sastoji se od 20 čestica od čega se prve 4 odnose na opće i sociodemografske varijable ispitanika.⁵⁴ Sljedećih 5 čestica upitnika odnosi se na obilježja putovanja.⁵⁵ Preostale čestice odnose su se na turizam Varaždinske županije.⁵⁶

Unatoč pretežito kulturnom dojmu Županije, empirijsko istraživanje je provedeno kako bi se dublje razumjeli aspekti ruralnog turizma koji utječu na turistički razvoj. Osnovna svrha provedenog istraživanja bila je analizirati percepciju ispitanika o ruralnom turizmu općenito, te istražiti stavove o razvoju Varaždinske županije kao ruralne destinacije. Od ukupnog broja ispitanika, 63,1% je prethodno posjetilo Varaždinsku županiju, a 36,9% ispitanika nije.

Provedeno istraživanje može pomoći identificirati potencijalne mogućnosti i izazove za razvoj ruralnog turizma u toj regiji te pomoći u planiranju i upravljanju budućim turističkim inicijativama.

⁵⁴ Bengez, *Utjecaj održivog gospodarskog razvoja ruralnih cjelina na napredak turizma*

⁵⁵ Magdalenić, *Analiza posebnosti ruralnog turizma u Međimurju i Videc, Mogućnosti razvoja poduzetništva u ruralnom turizmu*, Bunić, *Brendiranje ruralnog turizma : primjer destinacije Hrvatsko zagorje*

⁵⁶ Borščak, *Kontinentalni turizam Varaždinske županije*

Tablica 5. Sociodemografska struktura ispitanika

<i>Karakteristike</i>	<i>N=111</i>	<i>%</i>
<i>Spol</i>		
<i>Muško</i>	45	40,5
<i>Žensko</i>	66	59,5
<i>Dob</i>		
<i><18</i>	16	14,4
<i>19-25</i>	73	65,8
<i>26-35</i>	13	11,7
<i>36-45</i>	4	3,6
<i>46-55</i>	4	3,6
<i>55 i više</i>	1	0,9
<i>Radni status ispitanika</i>		
<i>Nezaposlen</i>	2	1,8
<i>Zaposlen</i>	49	44,1
<i>Student/učenik</i>	55	49,5
<i>Umirovljenik</i>	4	3,6
<i>Ostalo</i>	1	0,9
<i>Županija</i>		
<i>Varaždinska</i>	75	67,57
<i>Primorsko-goranska</i>	12	10,8
<i>Zagrebačka</i>	5	4,5
<i>Međimurska</i>	4	3,6
<i>Karlovačka</i>	3	2,7
<i>Grad Zagreb</i>	3	2,7
<i>Brodsko-posavska</i>	3	2,7
<i>Ostalo</i>	7	5,43

Izvor: Vlastita obrada autorice

U istraživanju je sudjelovalo ukupno 111 ispitanika, od čega je bilo 40,5% muškaraca i 59,5% žena. Najveći broj ispitanika, čak 65,8%, spada u dobnu skupinu od 19 do 25 godina. Sljedeća najbrojnija skupina su ispitanici mlađi od 18 godina, kojih je bilo 14,4%, te oni između 26 i 35 godina, koji su činili 11,7%. Najveći postotak ispitanika, gotovo polovica (49,5%), su

studenti ili učenici. Druga najbrojnija skupina su zaposleni s 44,1%. Ostatak čini 3,6% umirovljenika, 1,8% nezaposlenih i 0,9% spada u kategoriju ostalo.

Varaždinska županija ima najveći postotak sudionika, čineći 67,57% uzorka. Ostale županije imaju znatno manje zastupljenosti, s postotcima koji variraju od 0,90% do 10,81%.

Tablica 6. Obilježja putovanja

<i>Karakteristike</i>	<i>N=111</i>	<i>%</i>
<i>Koliko ste često u proteklih godinu dana putovali u neku ruralnu turističku destinaciju?</i>		
<i>Nisam putovao/la</i>	11	9,9
<i>Vrlo rijetko (1-2 puta godišnje)</i>	44	39,6
<i>Ponekad (3-7 puta godišnje)</i>	38	34,2
<i>Često (8-11 puta godišnje)</i>	12	10,8
<i>Redovito (više od 12 puta godišnje)</i>	6	5,4
<i>Kako najčešće putujete?</i>		
<i>Sam/a</i>	5	4,5
<i>U grupi</i>	7	6,3
<i>S obitelji</i>	35	31,5
<i>S partnerom</i>	36	32,4
<i>S prijateljima</i>	28	25,2
<i>Motivi putovanja</i>		
<i>Odmor</i>	89	80,2
<i>Rekreacija</i>	62	55,9
<i>Zdravlje</i>	19	17,1
<i>Vjerski razlozi</i>	12	10,8
<i>Posao</i>	11	9,9
<i>Posjet manifestacijama, znamenitostima</i>	56	50,5
<i>Izvor informacija</i>		
<i>Internet</i>	96	86,3
<i>Stranice TZ</i>	14	12,6
<i>Preporuke poznanika</i>	72	64,9
<i>Temeljem prethodnog posjeta</i>	31	27,9
<i>Agencije</i>	9	8,1

Izvor: Vlastita obrada autorice

Većina ispitanika (39,64%) izjasnila se da u ruralne destinacije putuje vrlo rijetko, a najmanje njih (4,2%) da putuje više od 12 puta godišnje.

Ispitanici najčešće putuju s partnerom (32,4%), s obitelji (31,5%) te s prijateljima (25,2%). Kao motiv putovanja najčešće navode odmor (80,2%), rekreaciju (55,9%) te posjet manifestacijama i znamenitostima (50,5%). Kao izvore informacija o destinaciji koju namjeravaju posjetiti 86,3% koristi Internet, 64,9% preporuke poznanika, a nešto manji broj bira destinaciju temeljem prethodnog posjeta (27,9%) i dobiva informacije preko stranica TZ (12,6%) ili agencija (8,1%).

Tablica 7. Stupanj važnost pojedinih elemenata prilikom odabira destinacije za odmor

<i>Element</i>	<i>Prosječna ocjena</i>
<i>Povijesno nasljeđe i kulturna baština</i>	3,23
<i>Integrirana ponuda ruralnog turizma (kvalitetan smještaj, vinski i gastronomski turizam, wellness, inovativni sadržaji...)</i>	3,95
<i>Čist okoliš i prirodne ljepote, mir i tišina</i>	4,37
<i>Cjenovna pristupačnost</i>	4,14
<i>Aktivnosti vezane uz prirodne resurse i prirodno okruženje (pješačke ture, aktivnosti na vodi...)</i>	3,81
<i>Ukupno:</i>	3,9

Napomena: ocjena 1 - izrazito nevažno, ocjena 5 - izrazito važno

Izvor: Vlastita obrada autorice

Prilikom odabira destinacije za odmor, ispitanici ističu da im je najvažniji element čist okoliš s prirodnim ljepotama te mir i tišina (4,37), nakon čega im je važno da destinacija bude cjenovno pristupačna (4,14). Kao najmanje bitan element ocjenjuje se povijesno nasljeđe i kulturna baština (3,23).

Veći dio ispitanika, 63,1%, izjasnio se kako je prethodno posjetio Varaždinsku županiju, dok je za 36,9% ispitanika anketa završila. Veći dio, 87,1%, prethodno je posjetio ruralni dio Varaždinske županije, a 12,9% posjetilo je isključivo gradove.

Tablica 8. Obilježja putovanja u Varaždinsku županiju

<i>Karakteristike</i>	<i>N=70</i>	<i>%</i>
<i>Smještajni objekt</i>		
<i>Hotel</i>	13	18,6
<i>Apartman</i>	10	14,3
<i>Kuća za odmor</i>	29	41,4
<i>Objekt na OPG-u</i>	5	7,1
<i>Lovački dom</i>	3	4,3
<i>Ostalo</i>	10	14,3
<i>Duljina boravka</i>		
<i>Jednodnevni izlet</i>	26	37,1
<i>2-5 dana</i>	31	44,3
<i>Tjedan dana</i>	6	8,6
<i>Više od tjedan dana</i>	7	10
<i>Motiv putovanja</i>		
<i>Odmor</i>	51	72,9
<i>Posao</i>	10	14,3
<i>Sport i rekreacija</i>	31	44,3
<i>Zdravstveni razlozi</i>	3	4,3
<i>Posjet manifestacijama i znamenitostima</i>	25	35,7
<i>Aktivnosti na putovanju</i>		
<i>Avanturizam i sport</i>	32	45,7
<i>Kulturne manifestacije</i>	26	37,1
<i>Posjet znamenitostima</i>	31	44,3
<i>Sastanci, konferencije</i>	6	8,6
<i>Hodočašća</i>	9	12,9
<i>Liječenje u bolnici</i>	4	5,7
<i>Odmor i opuštanje u prirodi</i>	48	68,6

Izvor: Vlastita obrada autorice

Kuća za odmor su najpopularniji oblik smještaja među ispitanicima (41,4%), dok su hoteli (18,6%) i apartmani (14,3%) birani nešto rjeđe. Ispitanici su također koristili različite druge vrste smještaja, uključujući objekte na OPG-u (7,1%) i lovačke domove (4,3%). Ova raznolikost ukazuje na različite preferencije i potrebe posjetitelja za vrijeme putovanja.

Najviše ispitanika je boravilo u Varaždinskoj županiji između 2 i 5 dana (44,3%), s nešto manjim postotkom koji je odabrao jednodnevne izlete (37,1%). Manji broj ispitanika se odlučio za duže boravke, odnosno 7 dana (8,6%) ili više od 7 dana (10%).

Najdominantniji motiv posjeta je odmor (72,9%), što ukazuje na to da većina posjetitelja dolazi u Varaždinsku županiju kako bi se opustila i uživala u slobodnom vremenu daleko od svakodnevnih obveza. Također, sport i rekreacija igraju značajnu ulogu kao motivi (44,3%). Posjet manifestacijama i znamenitostima također je za mnoge vrlo bitan motiv (35,7%), dok su poslovni (14,3%) i zdravstveni razlozi (4,3%) manje zastupljeni, ali i dalje relevantni za određeni broj posjetitelja.

Da je odmor najdominantniji motiv potvrđuje i činjenica da je odmor i opuštanje u prirodi bila najzastupljenija aktivnost s visokih 68,6%. Nakon toga slijede avanturizam i sport (45,7%) te posjet znamenitostima (44,3%). Kulturne manifestacije srednje su zastupljene sa 37,1% ispitanika. Manje popularne aktivnosti među posjetiteljima Varaždinske županije uključuju hodočašća i sudjelovanje na sastancima i konferencijama.

Tablica 9. Stupanj zadovoljstva elementima ponude VŽ

<i>Element</i>	<i>Prosječna ocjena</i>
<i>Ljepota prirode i krajolika</i>	4,49
<i>Očuvani okoliš</i>	4,20
<i>Gostoljubivost lokalnog stanovništva</i>	4,09
<i>Kultura i umjetnost</i>	4,16
<i>Gastronomska ponuda destinacije</i>	4,00
<i>Biciklističke rute i staze</i>	3,64
<i>Događanja i manifestacije</i>	3,84
<i>Ocjena ukupnog boravka</i>	4,31
<i>Ukupno:</i>	4,09

Napomena: ocjena 1 - izrazito nezadovoljan, ocjena 5 - izrazito zadovoljan

Izvor: Vlastita obrada autorice

Ispitanici koji su prethodno posjetili Varaždinsku županiju se bili najzadovoljniji ljepotom prirode i krajolika (4,49). U usporedbi s drugim aspektima destinacije, manje zadovoljni su bili ponuđenim biciklističkim rutama i stazama (3,64) te događanjima i manifestacijama (3,84). Kulturom, bogatom gastronomskom ponudom te prijateljskim okruženjem ispitanici su bili vrlo zadovoljni, što potvrđuje i njihovo zadovoljstvo ukupnim boravkom (4,31). Srednja prosječna

ocjena za sve elemente ponude iznosi 4,09, što ukazuje na visoku razinu zadovoljstva destinacijom.

Tablica 10. Turistička ponuda VŽ - stavovi ispitanika

<i>Tvrđnja</i>	<i>Prosječna ocjena</i>
<i>VŽ turistima nudi mogućnost vožnje biciklom kroz slikovite seoske krajolike.</i>	3,77
<i>VŽ ima bogatu ponudu gastronomskih tura i vinskih puteva.</i>	3,87
<i>VŽ turistima nudi mogućnost lova na divljač i ribolov.</i>	3,52
<i>VŽ turistima nudi mogućnost hranjenja, mužnje i timarenja životinja.</i>	3,40
<i>VŽ turistima nudi mogućnost berbe grožđa, proizvodnju vina i rakije.</i>	3,80
<i>VŽ turistima nudi mogućnost sudjelovanja u proizvodnji sira, vrhnja, marmelade i ostalih domaćih proizvoda.</i>	3,54
<i>VŽ turistima nudi mogućnost sudjelovanja u pečenju kruha, ajvara, kolača, štrukli i ostalih tradicionalnih jela.</i>	3,47
<i>VŽ turistima nudi mogućnost promatranja ptica u RP Mura-Drava.</i>	3,63
<i>VŽ turistima nudi mogućnost plovidbe čamcem i kupanje u rijeci Dravi.</i>	3,91
<i>VŽ turistima nudi mogućnost sudjelovanja u proizvodnji meda, matične mliječi i industrijskih proizvoda (melemi i sl.).</i>	3,40

Napomena: ocjena 1 - u potpunosti se NE slažem, ocjena 5 - u potpunosti se slažem

Izvor: Vlastita obrada autorice

Turistička ponuda u Varaždinskoj županiji izazvala je različite dojmove među ispitanicima. Ispitanici su se u najvećoj mjeri složili da VŽ nudi mogućnosti plovidbe čamcem i kupanje u rijeci Dravi (3,91) te ima bogatu ponudu gastronomskih tura i vinskih puteva (3,87). Rezultati istraživanja ukazuju na potrebu za unaprjeđenjem mogućnosti sudjelovanja u proizvodnji meda i proizvoda od meda, kao i potrebu za stvaranjem više mogućnosti za brigu o životinjama.

Stavovi posjetitelja mogu pomoći dionicima u planiranju razvoja turizma Varaždinske županije da razmisle o prilagodbama i poboljšanjima u ponudi kako bi privukli više turista i zadovoljili njihove potrebe i interese za odmorom u ruralnom prostoru.

Tablica 11. Mogućnosti produljenja sezone u VŽ – stavovi ispitanika

<i>Tvrdnja</i>	<i>Prosječna ocjena</i>
<i>Potrebno je organizirati biciklističke manifestacije po rutama i mjestima Varaždinske županije.</i>	4,51
<i>Potrebno je organizirati obilazak dvoraca Varaždinske županije dopunjen pričama „kako se nekad u njima živjelo“.</i>	4,29
<i>Potrebno je organizirati manifestacije organiziranog branja vrganja i kestena po šumama Varaždinske županije.</i>	4,19
<i>Potrebno je organizirati manifestaciju branja voća i povrća u proljeće.</i>	4,34
<i>Potrebno je organizirati manifestacije upoznavanja starih zanata (npr. izrada keramike, tkanje, izrada tradicionalne narodne nošnje ili izrada suvenira) i aktivnog sudjelovanja u njima.</i>	4,43
<i>Potrebno je organizirati aktivni odmor, natjecanja u planinarenju, biciklizmu i drugim sportovima.</i>	4,50
<i>Potrebno je organizirati „Winter-Špancier“ odnosno „Zimski Špancierfest“.</i>	4,30
<i>Potrebno je organizirati proljetnu berbu ljekovitog bilja u kojoj posjetitelji mogu naučiti o pripremi pripravaka od bilja.</i>	4,24
<i>Potrebno je organizirati više događanja poput Festivala španjolske hrane, Burger festa, Festivala egzotičnih životinja i slično.</i>	4,34
<i>Potrebno je organizirati logorovanje, kampiranje, spavanje u šatorima, promatranje neba i nebeskih pojava (pomrčine, Lovrine suze...).</i>	4,67

Napomena: ocjena 1 - u potpunosti se NE slažem, ocjena 5 - u potpunosti se slažem

Izvor: Vlastita obrada autorice

Ispitanici se najviše slažu s tvrdnjom o potrebi organiziranja logorovanja i kampiranja (4,67) te s potrebom organizacije biciklističkih manifestacija (4,51) i sportskih aktivnosti (4,50) što daje mogućnosti VŽ da se promovira kao destinacija za aktivni odmor kroz cijelu godinu. Ispitanici su se najmanje složili s tvrdnjom o organiziranom branju vrganja i kestena u šumama Varaždinske županije (4,19).

Navedene tvrdnje dobile su visoku prosječnu ocjenu (sve više od 4) pa se može zaključiti kako ispitanici prepoznaju potrebu za organiziranjem navedenih aktivnosti kao mogućnostima produljenja sezone.

Tablica 12. Stavovi ispitanika vezani za Varaždinsku županiju

<i>Tvrđnja</i>	<i>Prosječna ocjena</i>
<i>Varaždinska županija je lako dostupna.</i>	4,03
<i>U Varaždinskoj županiji nedostaje promocije aktualnih događanja.</i>	3,37
<i>Ponuda Varaždinske županije slijedi potražnju.</i>	2,90
<i>U Županiji se uvijek nude isti sadržaji i ponuda se ne unapređuje.</i>	3,41
<i>Objekti za smještaj su loše opremljeni</i>	2,10
<i>Lokalno stanovništvo prihvaća turiste i sudjeluje u razvoju turizma Županije.</i>	3,26
<i>Varaždinska županija ulaže i provodi nove projekte s ciljem razvoja turizma.</i>	3,14

Napomena: ocjena 1 - u potpunosti se NE slažem, ocjena 5 - u potpunosti se slažem

Izvor: Vlastita obrada autorice

Većina ispitanika percipira Županiju kao lako dostupnu destinaciju. Dostupnost je ključni faktor u privlačenju turista jer olakšava putovanje do destinacije. U slučaju Varaždinske županije, ova povoljna dostupnost može biti rezultat različitih transportnih opcija.

Ispitanici se nisu složili da ponuda slijedi potražnju te se iz toga može zaključiti kako postoji prostor za bolje usklađivanje ponude s očekivanjima suvremenih gostiju sa sve češćim promjenama potreba za odmor. Također, ne slažu se s izjavom da su objekti za smještaj loše opremljeni. Dobro opremljeni smještajni objekti s dodatnim sadržajima ključni su za udoban i ugodan boravak turista.

Većina ispitanika smatra kako u Varaždinskoj županiji postoji potreba za boljom promocijom događanja i manifestacija u županiji. Nedostatak informacija o aktualnim događanjima može utjecati na privlačenje turista koji žele sudjelovati u kulturnim i zabavnim aktivnostima.

Ispitanici percipiraju nedostatak inovacije i raznovrsnosti u turističkoj ponudi. Stalna ponavljanja mogu utjecati na zadovoljstvo i privlačnost destinacije, stoga treba provoditi i ulagati u nove projekte s ciljem razvoja turizma i uključiti lokalno stanovništvo u planiranje.

Tablica 13. Namjera posjeta Varaždinsku Županiju u sljedeće 2 godine

Planirate li posjetiti

*Varaždinsku županiju u
sljedeće dvije godine?*

	<i>N=70</i>	<i>%</i>
<i>Da, sigurno.</i>	47	67,1
<i>Da, vjerojatno.</i>	7	10
<i>Možda da, možda ne.</i>	12	17,1
<i>Ne, vjerojatno neću.</i>	2	2,9
<i>Ne, sigurno neću.</i>	2	2,9

Izvor: Vlastita obrada autorice

Prema podacima iz tablice, 67,1% ispitanika planira sigurno posjetiti Varaždinsku županiju u sljedeće dvije godine, 10% vjerojatno, a 17,1% nije sigurno. Ovi podaci ukazuju na to da postoji značajan interes za posjet Varaždinskoj županiji u naredne dvije godine, pri čemu većina ispitanika ima namjeru ponovnog putovanja.

Zaključak istraživanja ukazuje na nekoliko ključnih saznanja o ruralnom turizmu u Varaždinskoj županiji i stavovima posjetitelja prema ovoj destinaciji. Ispitanici su kroz istraživanje iskazali visoko zadovoljstvo ljepotom prirode i krajolika Županije te očuvanim okolišem.

Istraživanje je također pokazalo da postoji znatan interes za ruralni turizam, s većinom ispitanika koji su prethodno posjetili ruralni dio Varaždinske županije i izrazili svoju namjeru ponovnog posjeta. Povoljna dostupnost destinacije igra važnu ulogu u privlačenju turista, a činjenica da većina posjetitelja putuje zbog odmora i rekreacije ukazuje na potrebu za očuvanjem prirode. Također, na temelju provedenog istraživanja, može se reći da postoji interes za raznim oblicima aktivnog odmora poput planinarenja, natjecanja ili avanturističkih izleta, a organizacija takvih događanja bi može biti odličan način privlačenja turista i promocije regije kao destinacije za aktivni odmor kroz cijelu godinu.

Međutim, istraživanje je također identificiralo nekoliko izazova i potreba za unaprjeđenjem turističke ponude u Varaždinskoj županiji. To uključuje bolje usklađivanje ponude s promjenjivim potrebama turista, potrebu za inovacijama i raznovrsnošću u turističkoj ponudi, bolju promociju događanja i manifestacija, te aktivno uključivanje lokalnog stanovništva u planiranje turističkog razvoja.

Sveukupno, rezultati istraživanja pružaju korisne uvide koji mogu pomoći dionicima u planiranju i upravljanju turizmom Varaždinske županije, s ciljem privlačenja većeg broja turista i stvaranja održive turističke destinacije koja će biti posjećena tijekom cijele godine.

Kao i većina drugih istraživanja, i ovo ima svoja ograničenja koja treba uzeti u obzir. Prvo se odnosi na malen uzorak ispitanika (111), a drugo ograničenje se odnosi se na relativno kratko razdoblje provođenja istraživanja, koje je trajalo samo 2 mjeseca. S obzirom na navedena ograničenja, bilo bi dobro razmotriti provođenje sličnih istraživanja tijekom cijele godine kako bi se dobili širi i usporedivi rezultati.

4. Razvojni izazovi i potencijali turizma Varaždinske županije

Razvoj ruralnog turizma je iznimno važan za gospodarski i društveni napredak ruralnih područja. Postoje mnogi potencijali za unaprjeđenje i širenje ponude koje treba znati iskoristiti na najbolji način. Diversifikacija turističke ponude ruralnim područjima osigurava da ona budu atraktivna za različite skupine posjetitelja.

Razvoj turizma sa sobom nosi i izazove koji mogu utjecati na razvitak područja te pozicioniranje destinacije. Važno je napomenuti da razvoj ruralnog turizma mora biti usklađen s potrebama i vrijednostima lokalne zajednice te biti usmjeren ka očuvanju prirodne i kulturne baštine.

4.1. Strateški dokumenti

Strategije za razvoj turizma su planovi i smjernice koje se koriste za promicanje, upravljanje i unaprjeđenje turističke industrije u određenom području. Njihova uloga i koristi mogu biti mnogobrojne, od ekonomskih koristi do održivog razvoja, razvoja turizma, podizanje svijesti i poboljšanje kvalitete života te društveni napredak.

Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine predstavlja ključni dokument za oblikovanje budućnosti hrvatskog turizma. Usklađena je s nacionalnim i europskim razvojnim planovima te ima za cilj transformirati turizam u Hrvatskoj iz neodrživog koncepta u održivu industriju visoke dodane vrijednosti. Implementacija ove strategije će ne samo podržati razvoj turizma nego i doprinijeti boljem kvalitetu života i radu lokalnog stanovništva te ukupnom društvenom i gospodarskom napretku Hrvatske.⁵⁷

Glavni naglasak Strategije je postavljen na održivost, inkluzivnost i konkurentnost turizma u Hrvatskoj. Strategija identificira četiri ključna strateška cilja razvoja održivog turizma, uključujući cjelogodišnji i regionalno uravnotežen turizam, turizam uz očuvanje okoliša, konkurentnost i inovativnost te otpornost turizma na krize.

Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015. – 2025.⁵⁸ predstavlja ključni dokument koji usmjerava razvoj turizma u Varaždinskoj županiji tijekom razdoblja od 2015. do 2025. godine. Ova strategija ima za cilj postavljanje smjernica, prioriteta i akcijskih planova

⁵⁷ Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_01_2_18.html

⁵⁸ Varaždinska županija, *Strategija razvoja turizma Varaždinske županije (2015. - 2025.)*

za turizam u regiji, kako bi se povećala privlačnost Varaždinske županije kao turističke destinacije.

Diversifikacija i segmentacija su ključni procesi koji otvaraju nove prilike za razvoj i inovacije destinacija. Raznoliki oblici turizma postaju sve važniji i čine okvir razvojnog potencijala Županije.⁵⁹ Zdravstveni turizam naglašava interes za zdravim životom i zdravstvenom prevencijom, s putovanjima tijekom proljeća, jeseni i zime. Sport i avanturizam privlače obrazovane i ekološki svjesne putnike koji preferiraju aktivnosti tijekom cijele godine. Kulturni turizam nudi raznolike iskustva tijekom cijele godine za posjetitelje sklonije iznadprosječnom trošenju. Vjerski turizam privlači različite skupine, uključujući one koji traže duhovni mir i ravnotežu uma, duha i tijela. Poslovni turizam cilja urbanu publiku s višim prihodima, dok lov i ribolov privlače ljubitelje prirode i druženja. Eno-gastro turizam povezuje hranu i vino s odmorom i kulturom. Turizam na seoskim gospodarstvima privlači različite profile putnika, s naglaskom na kvalitetan smještaj i lokalnu kulturu. Na kraju, golf turizam privlači muškarce s visokim obrazovanjem, kombinirajući golf s gastronomijom i enologijom.

Razvoj ovih oblika turizma može značajno doprinijeti popularizaciji ruralnog turizma i omogućiti ponudu tijekom cijele godine, a treba se fokusirati na četiri ključne zone turističke aktivnosti. Svaka od njih ima vlastite karakteristike i potencijale: Varaždin kao kulturni centar, klaster Varaždinske Toplice-Novih Marof (*wellness* i zdravlje), središnji ruralni prostor s bogatom ponudom ruralnog turizma i planinski i riječni prostor koji nudi prirodne ljepote i rekreacijske aktivnosti. Kako bi se ubrao održivi razvoj turizma u ovim zonama, planirane su konkretne aktivnosti i programi koji će podržati razvoj, infrastrukturu i poduzetničke projekte te promociju i prodaju.

4.2. SWOT analiza

SWOT analiza dio je kvalitativnih pokazatelja i vrlo je vrijedan alat koji omogućava dublje razumijevanje trenutnog stanja i budućih izazova u ruralnom turizmu Varaždinske županije.

Snage i slabosti pripadaju internoj okolini i na njih se može utjecati, dok prilike i prijetnje pripadaju eksternoj okolini te se na njih ne može utjecati. Na temelju izrađene SWOT analize može se bolje razumjeti kako maksimizirati snage, minimizirati slabosti, iskoristiti prilike i suočiti se s prijetnjama u ruralnom turizmu.

⁵⁹ Varaždinska županija, *Strategija razvoja turizma Varaždinske županije (2015. - 2025.)*

Tablica 14. SWOT analiza ruralnog turizma Varaždinske županije

SNAGE	SLABOSTI
povoljan prometni položaj	baziranje promocije samo na najveće događaje (Špancirfest) i gradove
blizina zemalja EU	sezonalnost
bogatstvo zaštićenih i očuvanih prostora	nedostatni interes za ulaganje u ruralni turizam
bioraznolikost	nedovoljna valorizacija ruralnog dijela Županije
zaštićeni poljoprivredno-prehrambeni proizvodi VŽ	oslanjanje na samo jedan oblik turizma (kulturni)
gostoljubivost lokalnog stanovništva	nerazumijevanje trendova i turističkih potreba
sportsko-rekreacijski kapaciteti	nepostojeća tradicija bavljenja turizmom
dvorci Županije	nedostatak turističkih sadržaja
špilja Vindija	
Mura-Drava (<i>jetski</i> , fotografiraje)	
Ivanščica (skijalište)	
Trakošćansko jezero (žičara)	
Arboretum Opeka	
Fosilni vulkan u Lepoglavi	
PRILIKE	PRIJETNJE
stvaranje cjelogodišnje potražnje	nedovoljno poticanje potencijalnih poduzetnika za ulaganje u ruralni turizam
preferencije turista za održivim i eko turističkim te očuvanim destinacijama	mala prepoznatljivost Županije izvan nacionalnih okvira
preferencije za manje posjećene destinacije zbog COVID-19 virusa	nedovoljno podizanje svijesti lokalnom stanovništvu o ruralnom turizmu
rastuća atraktivnost Hrvatske	iseljavanje stanovništva iz ruralnih područja konkurencija
programi poticaja i razvoja ruralnog turizma kroz nacionalne i EU fondove	krize (pandemije, globalno zatopljenje...)
razvoj selektivnih oblika turizma	

Izvor: Obrada autorice prema dokumentu „Strategija razvoja turizma Varaždinske županije 2015.-2025.“

Varaždinska županija ima povoljan prometni položaj, a blizina zemalja Europske unije čini ju lako dostupnom destinacijom. Kulturna baština Županije (uključujući brojne izgrađene objekte i dugu tradiciju) kao i sportski kapaciteti čine ovu regiju privlačnom za raznovrsne turističke aktivnosti. Snage VŽ se očituju u bogatstvu očuvanih prostora, prirodnih ljepota, izvorne prirode i prekrasnih krajobraza te kulturnom nasljeđu i gostoljubivosti lokalnih stanovnika.

Varaždinska županija suočava se s nekoliko značajnih slabosti koje mogu utjecati na njen turistički sektor. Prvo, postoji tendencija baziranja promocije isključivo na najvećim događajima (u ljetnim mjesecima) i isključivo u gradovima. Druga značajna slabost je oslanjanje na kulturni turizam koji je dominantan. Također, postoji nedostatan interes za ulaganje u ruralni turizam i neadekvatna valorizacija ruralnog dijela Županije. Nadalje, nedostatak tradicije bavljenja turizmom i ograničeni turistički sadržaji dodatno usporavaju turistički razvoj. Razvijanje kvalitetnih turističkih sadržaja i pružanje relevantnih turističkih iskustava ključni su za privlačenje posjetitelja i produljenje sezone posjećenosti.

Varaždinska županija ima značajne prilike pred sobom koje se mogu iskoristiti za daljnji razvoj turizma i gospodarstva. Raznovrsnost turističke ponude i aktivnosti tijekom cijele godine mogu privući posjetitelje izvan ljetne sezone, što bi doprinijelo stabilnosti i održivosti turizma u regiji. S obzirom na to da sve više turista pokazuje interes za održivim i ekološki prihvatljivim destinacijama, očuvana priroda, ruralni pejzaži i čista okolina mogu postati glavni razlog njihovog dolaska. Pandemija COVID-19 promijenila je dinamiku putovanja, a mnogi turisti se odlučuju za destinacije koje nisu pretrpane ljudima i traže svoj mir.

Mala prepoznatljivost Županije izvan nacionalnih okvira ograničava mogućnosti dolaska stranih posjetitelja. Također, prijetnja se uočava i u nedovoljnom podizanju svijesti lokalnom stanovništvu o mogućnostima ruralnog turizma, te nedovoljno poticanje potencijalnih poduzetnika za ulaganje u ruralni turizam i turističku infrastrukturu. Konkurenti također imaju značajnu ulogu, osobito ako se brže prilagođavaju turističkim trendovima i zahtjevima ili se ističu ponudom.

Temeljem provedene SWOT analize može se zaključiti kako Varaždinska županija pomoću snaga može identificirati prednosti i bolje se pozicionirati na turističkom tržištu, odnosno temeljem slabosti uvidjeti nedostatke koje treba minimizirati kako bi destinacija mogla konkurirati na tržištu.

Važne snage za razvoj turizma Varaždinske županije ogledaju se u transformaciji prirodnih resursa u turističke atrakcije, a tome se suprotstavljaju slabosti u pogledu nerazumijevanja

potreba današnjih turista i nespremnost jedinica lokalne samouprave za pokretanjem projekata za razvoj ruralnog turizma te baziranje samo na kulturnom turizmu i nedovoljnoj promociji.

Jednako tako javljaju se prilike za proširenjem sezone zbog podizanja zainteresiranosti turista za ruralna područja, no prijetnje koje se javljaju treba što prije korigirati i usmjeriti se na pozicioniranje Županije kao cjelogodišnje destinacije održivog turizma i osvještavanju stanovnika o mogućnostima za razvoj ruralnog turizma i dobrobitima koje on nosi.

Zaključak

Trenutni razvoj turizma u Varaždinskoj županiji nije ostvario svoj puni potencijal, što naglašava potrebu za dodatnim ulaganjima i daljnjim razvijanjem kako bi Županija postala prepoznatljiva i konkurentna na tržištu. Unatoč izazovima, županija bilježi porast broja posjetitelja i sve je popularnija destinacija za odmor.

Turizam u kontinentalnom dijelu Republike Hrvatske još uvijek je zasjenjen turizmom sunca i mora, no strategijama se planiraju postignuti ciljevi koji bi smanjili negativne učinke te napravili bolju promociju ruralnih dijelova države. Repozicioniranje Hrvatske kao cjelogodišnje autentične destinacije održivog turizma može rezultirati ravnotežom u turističkoj sezoni, smanjenjem sezonskog turističkog pritiska te ekonomskim i ekološkim koristima za zemlju. To uvelike doprinosi Varaždinskoj županiji, koja treba maksimalno iskoristiti prilike i mogućnosti za promociju u drugim europskim zemljama i stvaranje trajnog pozitivnog dojma o sebi kao mirnoj destinaciji koja se ponosi prekrasnim krajolicima i izvornom ljepotom te srdačno dočekuje sve posjetitelje.

Zaključak provedenog istraživanja pruža dublji uvid u percepciju ruralnog turizma u Varaždinskoj županiji i stavove posjetitelja prema toj destinaciji. Ispitanici su istaknuli visoko zadovoljstvo prirodnim ljepotama i čistim okolišem regije, što sugerira da je očuvanje okoliša ključno za privlačnost destinacije. Motivi posjeta, kao što su odmor, rekreacija i aktivnosti na otvorenom, upućuju na potrebu očuvanja prirodnih resursa i ukazuju da postoje mogućnosti za proširenje ponude. Važni element ponude uz prirodu je kulturno nasljeđe koje uz održavanje događaja pridonosi podizanju atraktivnosti prostora koji turisti posjećuju. Razvijanje dodatnih aktivnosti i pružanje novih doživljaja u ruralnim područjima može privući nove posjetitelje i produžiti njihov boravak.

Rezultati ovog istraživanja pružaju smjernice za buduće planiranje i upravljanje razvojem ove destinacije. Istraživanje je identificiralo izazove i potrebe za unaprjeđenjem turističke ponude uključujući prilagodbu ponude promjenjivim potrebama turista, potrebu za inovacijama i raznovrsnošću, bolju promociju i aktivno sudjelovanje lokalnog stanovništva.

U konačnici, ruralni turizam kao oblik održivog razvoja ruralnih područja, donosi brojne dobrobiti kojima se obogaćuje kvaliteta života u ruralnim zajednicama. Razvoj ruralnog turizma ne samo da osigurava ekonomske prednosti kroz prihod i zapošljavanje, već također igra ključnu ulogu u očuvanju identiteta. Kroz ove dobrobiti, ruralni turizam postaje sredstvo za postizanje ravnoteže između očuvanja prirodnih i kulturnih resursa te potrebe za ekonomskim razvojem, čineći ruralna područja prosperitetnijima i privlačnijima za stanovnike i posjetitelje.

Bibliografija

- An, Wookhyun, i Silverio Alarcon. "How can rural tourism be sustainable? A systematic review." *Sustainability* 12, No. 18 (2020): 7758.
- APPRRR, *Upisnik poljoprivrednih gospodarstava, Upisnik poljoprivrednika_broj PG-a_31.12.2022.*, <https://www.apprrr.hr/upisnik-poljoprivrednika/> (pristupljeno 24.7.2023.)
- Bartoluci, Mato i Mirna Andrijašević. *Sports recreation tourism*. Opatija: Hrvatska udruga hotelijera i restoratera, 1999.
- Bengez, Roberta. *Utjecaj održivoga gospodarskog razvoja ruralnih cjelina na napredak turizma*. Diplomski rad, Opatija: Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, 2019. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:889692> (pristupljeno 8.6.2023.)
- Bioportal, <https://www.bioportal.hr/> (pristupljeno 22.6.2023.)
- Borščak, Andreja. *Kontinentalni turizam Varaždinske županije*. Diplomski rad, Varaždin: Sveučilište Sjever, 2018. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:273157> (pristupljeno 8.6.2023.)
- Bunić, Monika. *Brendiranje ruralnog turizma : primjer destinacije Hrvatsko zagorje*. Diplomski rad, Opatija: Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, 2015. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:863531> (pristupljeno 8.6.2023.)
- Demonja, Damir. „Baština i tradicija u oblikovanju turističke ponude na ruralnom prostoru Hrvatske.“ *Podravina: časopis za geografska i povijesna multidisciplinarna istraživanja* Vol. 11, No. 21 (2012.): 205-218.
- Demonja, Damir i Pavlo Ružić. *Ruralni turizam u Hrvatskoj s hrvatskim primjerima dobre prakse i europskim iskustvima*. Zagreb: Meridijani, 2010.
- Demonja, Damir i Pavlo Ružić, “Prirodna i antropogena osnova turizma Hrvatske”, *Sociologija i prostor: časopis za istraživanje prostornoga i sociokulturnog razvoja*, Vol. 51, No. 1 (195) (2013.): 45-65.
- DZS, *Dolasci i noćenja 2022.*, <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29506> (pristupljeno 31.8.2023.)
- DZS, *Popis stanovništva, kućanstava i stanova 2021. - Stanovništvo - zbirni pregledi*, DZS: 2022. <https://dzs.gov.hr/naslovna-blokovi/u-fokusu/popis-2021/88> (pristupljeno 26.7.2023.)
- Falak, Shaista, Lo May Chiun i Alvin Yeo Wee. "Sustainable rural tourism: An indigenous community perspective on positioning rural tourism." *Tourism: An International Interdisciplinary Journal* 64, No. 3 (2016): 311-327.
- Gandhi, Rajul i Renuka Garg. "Rural Tourism Development in Gujarat." *International Journal Vallis Aurea* 9, br. 1 (2023): 37-49.
- Grad Slunj, *Ruralni turizam u RH*, 2014. http://www.slunj.hr/dokumenti/Dan%20EUSlunj_ruralni%20turizam_9_5_2014.pdf (pristupljeno 22.6.2023.)

- Hrvatska gospodarska komora i Ministarstvo turizma Republike Hrvatske. *Ruralni turizam Hrvatske: nacionalni katalog*. Zagreb: Hrvatska gospodarska komora, Ministarstvo turizma Republike Hrvatske, 2015.
<https://www.hgk.hr/documents/hgkkatalogruralniturizamhrvatskeweb57728ea64487b.pdf>
(pristupljeno 8.7.2023.)
- Hrvatski planinarski savez, <https://www.hps.hr/info/hrvatski-vrhovi/sveta-gera-vrh/> (3.7.2023.)
- Kriaučiūnas, Edis, Darius Liutikas i Donatas Burneika. "The Impact of Covid-19 on the Tourism and Accommodation Sector in Lithuanian Rural Areas." *Tourism: An International Interdisciplinary Journal* 71, No. 3 (2023): 618-633.
- Magaš, Dragan, Ksenija Vodeb, i Zrinka Zadel. *Menadžment turističke organizacije i destinacije*. Opatija: Fakultet za menadžmentu turizmu i ugostiteljstvu, 2018.
https://fthm.uniri.hr/images/knjiznica/e-izdanja/Magas_Vodeb_Zadel_Menadzment_turisticke_organizacije_i_destinacije.pdf (pristupljeno 6.7.2023.)
- Magdalenić, Danijela. *Analiza posebnosti ruralnog turizma u Međimurju*. Diplomski rad, Varaždin: Sveučilište Sjever, 2022. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:122:857120> (pristupljeno 8.6.2023.)
- Ministarstvo turizma Republike Hrvatske. *Priručnik za bavljenje seoskim turizmom*. Zagreb: Ministarstvo turizma RH, 2011.
https://mint.gov.hr/UserDocsImages/arhiva/Prirucnik_Seoski_turizam.pdf (pristupljeno 7.7.2023.)
- Ministarstvo turizma i sporta, *Strategija razvoja održivog turizma do 2030. godine*, https://narodne-novine.nn.hr/clanci/sluzbeni/full/2023_01_2_18.html (pristupljeno 2.9.2023.)
- Muzejska ustanova Dvor Trakošćan, Povijest Dvorca Trakošćan, <https://trakoscan.hr/povijest-2/>
- Nadia, El-Hage Scialabba i Douglas Williamson. *The Scope of Organic Agriculture, Sustainable Forest Management and Ecoforestry in Protected Area Management*. Rim: Food and Agriculture Organization of the United Nations, 2004. <https://www.fao.org/3/y5558e/y5558e02.htm>
(pristupljeno 20.8.2023.)
- Operativni program za pomorstvo i ribarstvo, Ribolovni turizam, <https://www.ribahrvatske.hr/ribolovni-turizam/> (pristupljeno 14.7.2023.)
- Organisation for economic co-operation and development, *Tourism strategies and rural development*. Paris: OECD, 1994. [https://one.oecd.org/document/OCDE/GD\(94\)49/en/pdf](https://one.oecd.org/document/OCDE/GD(94)49/en/pdf) (pristupljeno 16.7.2023.)
- Pravilnik o pružanju ugostiteljskih usluga u seljačkom domaćinstvu*. Narodne novine, 2008, br. 5
(pristupljeno 30.6.2023.)
- Pravilnik o razvrstavanju i kategorizaciji objekata u kojima se pružaju ugostiteljske usluge na obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu*. Narodne novine, 2016, br. 54. (pristupljeno 30.6.2023.)

- Priroda Varaždinske županije, Arboretum Opeka, <https://priroda-vz.hr/podrucja/arboretum-opeka/> (pristupljeno 15.7.2023.)
- Rajko, Mladen. „Institucionalni model razvoja ruralnog turizma na primjeru središnje Istre.“ *Oeconomica Jadertina* Vol. 3, No. 2 (2013.): 50-62.
- Risto Prentović, *Lovni turizam*, PMF, Departman za geografiju, turizam i hotelijerstvo: Novi Sad, 2005. <https://www.vps.ns.ac.rs/wp-content/uploads/2020/01/LEKCIJA-12-Lovni-turizam.pdf> (pristupljeno 14.8.2023.)
- Ružić, Pavlo. *Ruralni turizam*. Pula: Institut za poljoprivredu i turizam Poreč, 2005.
- Sánchez-Sánchez, Francisca J., Ana M. Sánchez-Sánchez, N. Pulido i D.V. Borrero. "A DEA Approach for Evaluating the Labor Efficiency in the Rural Hotel Industry: A Case Study in Spain." *Tourism: An International Interdisciplinary Journal* 70, br. 4 (2022): 603-623.
- Soldić Frleta, Daniela. "Shifts in tourists' attitudes towards the destination offering.", *Tourism and Hospitality Management* 24, No. 2 (2018.): 257-270.
- Splitsko-dalmatinska županija, *Strategija razvoja Splitsko-dalmatinske županije*, RERA S.D.: Split, 2022. <http://arhiva.rera.hr/Portals/0/docs/eu-turizam/ruralni-turizam-strategija.pdf> (pristupljeno 20.7.2023.)
- Stipanović, Christian. *Konceptija i strategija razvoja u turizmu - Sustav i poslovna politika*. Opatija: Fakultet za turistički i hotelski menadžment u Opatiji, 2006.
- Sustav upravljanja kvalitetom u turizmu Varaždinske županije, http://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Sustav_upravljanja_kvalitetom_u_turizmu_Vara%C5%BEEdinske_%C5%BEupanije.pdf (pristupljeno 25.8.2023.)
- Tubić, Dejan. *Ruralni turizam: od teorije do empirije*. Virovitica: Visoka škola za menadžment u turizmu i informatici u Virovitici, 2019.
- Turistička zajednica Varaždinske županije, <https://www.turizam-vzz.hr/> (pristupljeno 29.8.2023.)
- UNWTO - Gastronomy wine tourism, <https://www.unwto.org/gastronomy-wine-tourism>, (pristupljeno 17.8.2023.)
- UNWTO - Tourism and culture, <https://www.unwto.org/tourism-and-culture> (pristupljeno 17.8.2023.)
- Varaždinska županija, *Plan razvoja Varaždinske županije za razdoblje od 2021. do 2027. godine.*, Varaždin: Varaždinska županija, 2023. https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Plan_razvoja_Vara%C5%BEEdinske_%C5%BEupanije_za_razdoblje_od_2021._do_2027._godine.pdf (pristupljeno 24.7.2023.)
- Varaždinska županija, *Strategija razvoja turizma Varaždinske županije (2015. - 2025.)*, Institut za turizam: Zagreb, 2015. https://www.varazdinska-zupanija.hr/media/k2/attachments/Strategija_razvoja_turizma_Varazdinske_zupanije.pdf (pristupljeno 16.7.2023.)

- Varaždinska županija, Županija u brojkama, <https://www.varazdinska-zupanija.hr/o-nama/zupanija-u-brojkama.html> (pristupljeno 14.7.2023.)
- Videc, Lorena. *Mogućnosti razvoja poduzetništva u ruralnom turizmu*. Diplomski rad, Opatija: Sveučilište u Rijeci, Fakultet za menadžment u turizmu i ugostiteljstvu, 2020. <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:191:910185> (pristupljeno 8.6.2023.)
- World Tourism Organization, *Global Report on Adventure Tourism*, AM Reports, Volume nine, UNWTO, ATTA: Madrid, 2014. <https://www.e-unwto.org/doi/pdf/10.18111/9789284416622> (pristupljeno 24.7.2023.)
- Zajednica pustolovnog turizma Hrvatske gospodarske komore, Turističke usluge pustolovnog i aktivnog turizma, <https://www.hgk.hr/turisticke-usluge-aktivnog-i-pustolovnog-turizma-popis-aktivnosti> (pristupljeno 24.7.2023.)
- Zakon o obiteljskom poljoprivrednom gospodarstvu* (pročišćeni tekst zakona). Narodne novine, 2018, br. 29., 2019, br. 32, 2023, br. 18. <https://www.zakon.hr/z/1015/Zakon-o-obiteljskom-poljoprivrednom-gospodarstvu> (pristupljeno 30.6.2023.)
- Zaštita prirode, Rijeke u Hrvatskoj - veličanstveno bogatstvo voda, <https://zastita-prirode.hr/clanci/rijeke-u-hrvatskoj-velicanstveno-bogatstvo-voda/> (pristupljeno 3.7.2023.)

Popis ilustracija

Grafikon 1. Broj noćenja turista u VŽ od 2013. do 2022. godine	15
Grafikon 2. Dolasci turista u VŽ od 2013. do 2022.	16
Grafikon 3. Broj noćenja turista u VŽ po mjesecima (2018.-2022.).....	17
Grafikon 4. Broj dolazaka turista u VŽ po mjesecima (2018.-2022.).....	18
Slika 1. Turističke regije Hrvatske	7
Tablica 1. Elementi ponude Varaždinske Županije	12
Tablica 2. Broj kreveta prema vrsti objekta u Varaždinskoj županiji u 2022. godini	14
Tablica 3. Dolasci i noćenja turista po županijama u 2022. godini.....	19
Tablica 4. Stupanj zadovoljstva elementima turističke ponude Varaždinske županije.....	21
Tablica 5. Sociodemografska struktura ispitanika.....	24
Tablica 6. Obilježja putovanja.....	25
Tablica 7. Stupanj važnost pojedinih elemenata prilikom odabira destinacije za odmor....	26
Tablica 8. Obilježja putovanja u Varaždinsku županiju.....	27
Tablica 9. Stupanj zadovoljstva elementima ponude VŽ	28
Tablica 10. Turistička ponuda VŽ - stavovi ispitanika	29
Tablica 11. Mogućnosti produljenja sezone u VŽ – stavovi ispitanika.....	30
Tablica 12. Stavovi ispitanika vezani za Varaždinsku županiju	31
Tablica 13. Namjera posjeta Varaždinsku Županiju u sljedeće 2 godine.....	32
Tablica 14. SWOT analiza ruralnog turizma Varaždinske županije	36

Prilog: Anketni upitnik

A. SOCIODEMOGRAFSKA STRUKTURA ⁶⁰

- 1) Spol
 - a) Muško
 - b) Žensko

- 2) Dob
 - a) <18
 - b) 19-25
 - c) 26-35
 - d) 36-45
 - e) 46-55
 - f) 55 i više

- 3) Radni status ispitanika
 - a) Nezaposlen
 - b) Zaposlen
 - c) Student/učenik
 - d) Umirovljenik
 - e) Ostalo

- 4) Koji su vaši motivi putovanja?⁶¹ Moguće je odabrati više odgovora.
 - a) Odmor
 - b) Rekreacija
 - c) Zdravlje
 - d) Vjerski razlozi
 - e) Posao
 - f) Posjet manifestacijama, znamenitostima

⁶⁰ Bengez, *Utjecaj održivog gospodarskog razvoja ruralnih cjelina na napredak turizma*, 71.

⁶¹ Videc, *Mogućnosti razvoja poduzetništva u ruralnom turizmu*, 49.

- 5) Koje izvore koristite za dobivanje informacija o destinaciji koju namjeravate posjetiti?⁶²
Moguće je odabrati više odgovora.
- a) Internet
 - b) Stranice TZ
 - c) Preporuka poznanika
 - d) Temeljem prethodnog posjeta
 - e) Agencije
 - f) Ostalo
- 6) Molimo ocijenite koliko su Vam važni sljedeći elementi prilikom odabira destinacije za odmor (1 - izrazito nevažno, 5 - izrazito važno).
- a) Povijesno naslijeđe i kulturna baština
 - b) Integrirana ponuda ruralnog turizma (kvalitetan smještaj, vinski i gastronomski turizam, wellness, inovativni sadržaji...)
 - c) Čist okoliš i prirodne ljepote, mir i tišina
 - d) Cjenovna pristupačnost
 - e) Aktivnosti vezane uz prirodne resurse i prirodno okruženje (pješačke ture, aktivnosti na vodi...)

B. VARAŽDINSKA ŽUPANIJA⁶³

- 10) (Eliminacijsko pitanje) Jeste li na prošlim putovanjima posjetili i boravili u Varaždinskoj županiji?
- a) Da
 - b) Ne (za vas je anketa završena)
- 11) Jeste li posjetili ruralni dio varaždinske županije?
- a) Da
 - b) Ne

⁶² Bunić, *Brendiranje ruralnog turizma : primjer destinacije Hrvatsko zagorje*, 40.

⁶³ Borščak, *Kontinentalni turizam Varaždinske županije*, 89.

- 12) U kojem smještajnom objektu ste boravili prilikom posjeta varaždinskoj županiji?
- a) Hotel
 - b) Hostel
 - c) Pansion
 - d) Apartman
 - e) Kuća za odmor
 - f) Lovački dom
 - g) Soba za iznajmljivanje
 - h) Kamp
 - i) Objekt na OPG-u (seljačkom domaćinstvu)
 - j) Ostalo
- 13) Kolika je bila duljina vašeg boravka u varaždinskoj županiji?
- a) Jednodnevni izlet
 - b) 2 – 5 dana
 - c) Tjedan dana
 - d) Više od tjedan dana
 - e) Ostalo
- 14) Koji je bio motiv Vašeg putovanja u Varaždinsku županiju? (moguće izabrati više odgovora)
- a) Odmor
 - b) Posao
 - c) Sport i rekreacija
 - d) Zdravstveni razlozi
 - e) Posjet manifestacijama i znamenitostima
 - f) Ostalo
- 15) Odaberite s kojim aktivnostima ste se bavili prilikom posjeta Varaždinskoj županiji?
Moguće je izabrati više odgovora.
- a) Avanturizam i sport
 - b) Kulturne manifestacije
 - c) Posjet znamenitostima

- d) Sastanci, konferencije ili obrazovanje
- e) Hodočašća i posjet svetištima
- f) Liječenje u bolnici
- g) Odmor i opuštanje u prirodi
- h) Ostalo

16) Molimo ocijenite stupanj zadovoljstva sljedećim elementima ponude Varaždinske županije (1 - izrazito nezadovoljan, 5 - izrazito zadovoljan).⁶⁴

- a) Ljepota prirode i krajolika
- b) Očuvani okoliš
- c) Gostoljubivost lokalnog stanovništva
- d) Kultura i umjetnost
- e) Gastronomska ponuda destinacije
- f) Biciklističke rute i staze
- g) Događanja i manifestacije
- h) Ukupan boravak

17) Molimo ocijenite svoje slaganje s tvrdnjama, a koje se odnose na Vaše poznavanje ponude ruralnog turizma Varaždinske županije (1 - u potpunosti se NE slažem, 5 - u potpunosti se slažem).

- a) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost vožnje biciklom kroz slikovite seoske krajolike.
- b) Varaždinska županija ima bogatu ponudu gastronomskih tura i vinskih puteva.
- c) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost lova na divljač i ribolov.
- d) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost hranjenja, mužnje i timarenja životinja.
- e) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost berbe grožđa, proizvodnju vina i rakije.
- f) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost sudjelovanja u proizvodnji sira, vrhnja, marmelade i ostalih domaćih proizvoda.

⁶⁴ Soldić Frleta, „Shifts in tourists’ attitudes towards the destination offering“, 263.

- g) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost sudjelovanja u pečenju kruha, ajvara, kolača, štrukli i ostalih tradicionalnih jela.
- h) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost promatranja ptica u RP Mura-Drava.
- i) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost plovidbe čamcem i kupanje u rijeci Dravi.
- j) Varaždinska županija turistima nudi mogućnost sudjelovanja u proizvodnji meda, matične mliječi i industrijskih proizvoda (melemi i sl.).

18) Molimo ocijenite svoje slaganje s tvrdnjama, a koje se odnose na Vaše stavove o mogućnosti produljenja sezone u Varaždinskoj županiji (1 - u potpunosti se NE slažem, 5 - u potpunosti se slažem).

- a) Potrebno je organizirati biciklističke manifestacije po rutama i mjestima Varaždinske županije.
- b) Potrebno je organizirati obilazak dvoraca Varaždinske županije dopunjen pričama „kako se nekad u njima živjelo“.
- c) Potrebno je organizirati manifestacije organiziranog branja vrganja i kestena po šumama Varaždinske županije.
- d) Potrebno je organizirati manifestaciju branja voća i povrća u proljeće.
- e) Potrebno je organizirati manifestacije upoznavanja starih zanata (npr. izrada keramike, tkanje, izrada tradicionalne narodne nošnje ili izrada suvenira) i aktivnog sudjelovanja u njima.
- f) Potrebno je organizirati aktivni odmor, natjecanja u planinarenju, biciklizmu i drugim sportovima.
- g) Potrebno je organizirati „Winter-Špancir“ odnosno „Zimski Špancirfest“.
- h) Potrebno je organizirati proljetnu berbu ljekovitog bilja u kojoj posjetitelji mogu naučiti o pripremi pripravaka od bilja.
- i) Potrebno je organizirati više događanja poput Festivala španjolske hrane, Burger festa, Festivala egzotičnih životinja i slično.
- j) Potrebno je organizirati logorovanje, kampiranje, spavanje u šatorima, promatranje neba i nebeskih pojava (pomrčine, Lovrine suze...).

19) Molimo ocijenite stupanj slaganja sa sljedećim tvrdnjama. (1 - u potpunosti se NE slažem, 5 - u potpunosti se slažem,).

- a) Varaždinska županija je lako dostupna.
- b) U Varaždinskoj županiji nedostaje promocije aktualnih događanja.
- c) Ponuda Varaždinske županije slijedi potražnju.
- d) U Županiji se uvijek nude isti sadržaji i ponuda se ne unapređuje.
- e) Objekti za smještaj su loše opremljeni.
- f) Lokalno stanovništvo prihvaća turiste i sudjeluje u razvoju turizma Županije.
- g) Varaždinska županija ulaže i provodi nove projekte s ciljem razvoja turizma.

20) Planirate li posjetiti Varaždinsku županiju u sljedeće dvije godine?

- a) Da, sigurno.
- b) Da, vjerojatno.
- c) Možda da, možda ne.
- d) Ne, vjerojatno neću.
- e) Ne, sigurno neću.